MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN MERKITYS SOTILAALLISEN MAANPUOLUSTUKSEN KANNALTA

Esiupseerikurssin tutkielma

Kapteeni
Ville Kalliokoski

Esiupseerikurssi 64
Maasotalinja

Huhtikuu 2012

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Esiupseerikurssi 64	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Ville Kalliokoski	
Tutkielman nimi YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN MERKITYS SOTILAALLISEN MAANPUOLUS-TUKSEN KANNALTA	
Oppiaine, johon työ liittyy Strategia	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Huhtikuu 2012	Tekstisivuja 40 Liitesivuja 0

TIIVISTELMÄ

Sotilaallinen maanpuolustus perustuu yleisen asevelvollisuuden pohjalta rakennettuun valtakunnalliseen puolustusjärjestelmään, joka mahdollistaa toiminnan koko valtakunnan alueella. Yleinen asevelvollisuus on ollut käytössä koko Suomen itsenäisyyden ajan. Lain mukaan jokainen Suomen miespuolinen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta.

Tämä tutkimus on aihetta kartoittava kvalitatiivinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä on lähdeaineiston sisällönanalyysi. Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana on selvittää yleisen asevelvollisuuden merkitys sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta.

Pääkysymykset ovat:
1. Miten yleinen asevelvollisuus tuottaa joukkoja ja osaamista sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin?
2. Miten ja miksi eri tekijät vaikuttavat yleiseen asevelvollisuuteen ja siitä käytävään keskusteluun?

Tutkimuksen lähdeaineistona on käytetty viranomaislähteitä, jotka antavat kattavan kuvan tutkittavasta aiheesta ja muodostavat selkeän kokonaisuuden. Toissijaisena materiaalina on käytetty näkökulman laajentamiseksi ja eriävien näkemyksien esiintuomiseksi aikaisempia yleiseen asevelvollisuuteen ja tutkimuksessa esiintyviin ilmiöihin liittyviä tutkimuksia, puolustusvoimauudistukseen liittyvää esittelymateriaalia, lehtiartikkeleita, mielipidemittauksia ja aiheeseen liittyviä puheita.

Tutkimuksen perusteella yleisellä asevelvollisuudella on edelleen suuri merkitys sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta. Sillä kyetään tuottamaan osaamista ja henkilöstöä puolustusvoimien tehtävien mukaisiin tarpeisiin. Puolustusjärjestelmän mitoituksen perustana oleva tavanomaisin asein toteutettava maamme alueiden valtaamiseen tähtäävä sotilaallisen voiman käytön torjunta vaatii lukumääräisesti suurta sodan ajan joukkoa.

AVAINSANAT

yleinen asevelvollisuus, sotilaallinen maanpuolustus, puolustusvoimien tehtävät, maanpuolustustahto, sodan kuva

YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN MERKITYS SOTILAALLISEN MAANPUOLUSTUKSEN KANNALTA

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO ... 1

1.1 TUTKIMUKSESSA KÄYTETTY AINEISTO ... 4
1.2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA VIITEKEHYS ... 6
1.3 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET ... 9

2 SOTILAALLINEN MAANPUOLUSTUS ... 11

2.1 TURVALLISUUSTILANTEET JA UHKAMALLIT ... 12
2.2 PUOLUSTUSRATKAISU ... 14
2.3 PUOLUSTUSVOIMIEN TEHTÄVÄT ... 16
2.4 JOUKKOTUOTANTO ... 24

3 YLEISEEN ASEVELVOLLISUUTEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT ... 27

3.1 SODAN KUVAN MUUTOS ... 28
3.2 MIESTEN SYNTYVYYS ... 31
3.3 MAANPUOLUSTUSTAHTO ... 32

4 JOHTOPÄÄTÖKSET ... 37

4.1 TUTKIMUSTULOKSET ... 37
4.2 LUOTETTAVUUS ... 39
4.3 JATKOTUTKIMUS ... 39

LÄHTEET

”Suomi on hyvä maa. Se on paras meille suomalaisille. Se on puolustamisen arvoinen maa ja sen ainoa puolustaja on Suomen kansa.” -Adolf Ehrnrooth

YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN MERKITYS SOTILAALLISEN MAANPUOLUSTUKSEN KANNALTA

1 JOHDANTO

Suomen sotilaallinen maanpuolustus on perustunut koko itsenäisyyden ajan yleisen asevelvollisuuden pohjalta rakennettuun puolustusjärjestelmään, joka mahdollistaa toiminnan koko valtakunnan alueella. Suomen puolustusvoimien sodan ajan enimmäisvahvuus on ollut 1.1.2008 lukien 350 000 sotilasta. Maavoimien sodan ajan vahvuus on noin 240 000 sotilasta, ilmavoimien noin 38 000 sotilasta ja merivoimien noin 28 000 sotilasta. Lisäksi Rajavartiolaitos kouluttaa ja perustaa rajajoukkoja, jotka voidaan liittää puolustusvoimien sodan ajan joukkoihin.[1] Puolustusvoimien palveluksessa oli vuoden 2010 lopussa 15 002 henkilöä, joista sotilaita oli noin 8700 henkilöä.[2] Sodan ajan joukkojen tarve palveluksessa oleville ja palveluksesta eronneille sotilashenkilöille on noin 14 500 sotilasta.[3] Palveluksessa olevien sotilaiden osuus sodan ajan vahvuudesta on vain noin kaksi ja puoli prosenttia. Palveluksessa olevien ja palveluksesta eronneiden osuus yhteen laskettuna on noin neljä prosenttia Suomen puolustusvoimien sodan ajan vahvuudesta, joten Suomen sotilaallinen maanpuolustus perustuu hyvin vahvasti asevelvollisuuteen ja reserviläisarmeijaan.

Yleinen asevelvollisuus on ollut käytössä koko Suomen itsenäisyyden ajan. Itse asiassa juuret ulottuvat hieman pidemmälle. Asevelvollisuus sai alkunsa jo Venäjän vallan aikana. Säätyvaltiopäivien vuonna 1878 säätämä asevelvollisuuslaki otettiin Suomessa käyttöön vuoden

---

[1] *Taskutietoa maanpuolustuksesta 2009.* Pääesikunta, Viestintäosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2009, s. 6.
[2] *Puolustusvoimien henkilöstötilinpäätös 2010.* Pääesikunta, Henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2011, s. 10.
[3] *Puolustusvoimien henkilöstöstrategia 2005*. Pääesikunta, Henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2005, s. 19.

1881 alusta. Asevelvollisuuslain mukaan jokainen miespuolinen Suomen kansalainen oli asevelvollinen ja Suomen oli määrä puolustaa vain isänmaata – Suomea.[4]

Asevelvollisuus ehti tässä vaiheessa olla käytössä noin kaksikymmentä vuotta. 1800-luvun lopussa Venäjä alkoi kiinnittää yhä enemmän huomiota luoteisrajansa puolustamiseen. Samalla myös Suomen autonomiaa haluttiin supistaa. Vuonna 1899 keisari Nikolai II:n manifestista alkanut ensimmäinen sortokausi johti siihen, että vuonna 1901 Venäjän keisari sääti uuden asevelvollisuuslain. Merkittävä muutos vuoden 1878 asevelvollisuuslakiin oli, että uusi laki antoi mahdollisuuden käyttää suomalaisia sotajoukkoja myös Suomen rajojen ulkopuolella. Suomalaiset olivat uuteen lakiin hyvin tyytymättömiä. Laki katsottiin laittomaksi, koska se oli säädetty ilman säätyvaltiopäivien myötävaikutusta. Tämä johti kutsuntalakkoihin ja vastustukseen Suomessa. Näiden toimenpiteiden johdosta asevelvollisuus ja suomalaiset sotajoukot lakkautettiin vuosien 1901–1905 aikana.[5]

Suomen itsenäistymisen jälkeen, vuonna 1918 Suomessa käydyssä sodassa, valkoisen puolen perushenkilöstö muodostui aluksi vapaaehtoisista suojeluskuntalaisista. Hyvin nopeasti kävi kuitenkin ilmi, että joukkoja oli hankittava lisää.[6] Senaatin 18.2.1918 Vaasassa antamalla julistuksella otettiin käyttöön vuoden 1878 asevelvollisuuslaki. Kutsuntoihin määrättiin kaikki 21–40 vuoden ikäiset miehet, joista palvelukseen määrättiin tarpeellinen määrä palveluskuntoisia miehiä. Asevelvollisista muodostettiin Suomen vakinainen sotaväki. Saksassa koulutuksen saaneet jääkärit saapuivat Suomeen 25.2.1918 ja he muodostivat sotaväen upseeriston ja aliupseeriston.[7]

Myös punainen puoli sovelsi asevelvollisuutta pakko-ottojen muodossa. Tämä alkoi maaliskuussa 1918. Huhtikuussa säädetty työvelvollisuuslaki tuki pakko-ottoja ja määritti, että punakaartiin voitiin määrätä 18–55 vuoden ikäiset miehet riippumatta yhteiskunnallisesta asemasta ja poliittisesta mielipiteestä.[8]

Sodan taisteluiden laannuttua oli aika järjestää itsenäisen Suomen puolustus ja mitoittaa sekä rauhan ajan kokoonpano että asevelvollisuuteen perustuva sodan ajan kokoonpano. Vuoden

---

[4] *Suomen puolustuslaitos 1918–1939.* Sotatieteen laitoksen julkaisuja XXIV, Sotahistorian toimisto, WSOY:n graafiset laitokset, Porvoo 1988, s. 19; *Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotahistorian laitos, WS Bookwell Oy, Porvoo 2001, s. 68.
[5] *Suomen puolustuslaitos 1918–1939*, 1988, s. 21.
[6] *Suomen puolustuslaitos 1918–1939*, 1988, s. 53–54.
[7] *Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt*, 2001, s. 78.
[8] *Suomen puolustuslaitos 1918–1939*, 1988 s. 55.

1878 asevelvollisuuslain perusteella vuonna 1918 säädetty asevelvollisuuslaki oli heti uudistettavien lakien joukossa. Vuonna 1919 hyväksyttiin väliaikainen asevelvollisuuslaki, jossa palvelusajaksi määrättiin puolitoista vuotta. Pysyvä asevelvollisuuslaki hyväksyttiin 20.10.1922, jossa yleiseksi palvelusajaksi määrättiin yksi vuosi ja johtaja- ja erityiskoulutuksen saaneille puolitoista vuotta.[9]

Vuoden 2007 asevelvollisuuslaki määrittää, että jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta. Asevelvollisuuden suorittamiseen kuuluu varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus sekä osallistuminen kutsuntaan ja palveluskelpoisuuden tarkastukseen. Asevelvollinen on palveluksessa, taikka kuuluu reserviin tai varareserviin.[10]

Voidaan siis sanoa, että yleinen asevelvollisuus koskettaa lähes jokaista suomalaista taloutta tavalla tai toisella. Se herättää myös vahvoja tunteita kansalaisissa, puolesta tai vastaan, riippuen omista kokemuksista.

Yleisestä asevelvollisuudesta käytävä keskustelu Suomessa on tällä hetkellä vilkkaampaa kuin ehkä koskaan itsenäisyyden aikana. Kylmän sodan päättymisen jälkeen useat länsimaat ovat luopuneet yleisestä asevelvollisuudesta, koska uhka Euroopassa käytävästä suursodasta on pienentynyt. Uhkakuvien muutoksesta johtuen lukumääräisesti suuria armeijoita on supistettu ja asevelvollisuuden perustelu on yhä vaikeampaa.[11] Kansallisen puolustusratkaisun määrittämisessä on keskeistä uhkakuvien määrittäminen. Todennäköiset uhkat on pystyttävä määrittämään vuosiksi eteenpäin, jotta tarvittava suorituskyky on käytössä, kun sitä tarvitaan. Suomessa ei ole koskaan varauduttu pelkästään yhden vihollisen aiheuttamaan uhkaan. Maata on kyettävä puolustamaan kaikkia mahdollisia uhkia vastaan ja ennen kaikkea kynnys hyökätä Suomeen on nostettava mahdollisimman korkeaksi.[12]

Tutkielman johdannossa esitellään tutkimusaihe, tutkimuksessa käytetty aineisto, tutkimusmenetelmä ja tutkimusongelma. Ensimmäisessä pääluvussa kuvataan yleisen asevelvollisuuden merkitystä Suomen sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta. Tutkimuksella

---

[9] *Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt*, 2001, s. 92.
[10] *Asevelvollisuuslaki* 28.12.2007/1438, 1 luku 2 §.
[11] *Suomalainen asevelvollisuus*. Puolustusministeriö, Painoyhtymä 2010, s. 28; Sipilä, J.: Armeijaan vapaaehtoisesti vai velvollisuudesta, artikkeli *Sotilasaikakauslehdessä 4/2011*, s. 18.
[12] Hägglund, G.: *Suomen puolustus*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2001, s. 11–12.

kartoitetaan sotilaallisen maanpuolustuksen eri osa-alueita ja selvitetään, miten yleinen asevelvollisuus tuottaa joukkoja ja osaamista sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Alaluvuissa käsitellään turvallisuustilanteet ja uhkamallit, puolustusratkaisu, puolustusvoimien päätehtävät eli Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen ja osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä joukkotuotannon merkitys.

Toisessa pääluvussa tarkastellaan yleiseen asevelvollisuuteen ja siitä käytävään keskusteluun vaikuttavia tekijöitä. Alaluvuissa käsitellyt ilmiöt ovat sodan kuvan muutos, miesten syntyvyys ja maanpuolustustahto.

Viimeisessä luvussa käsitellään tutkimuksen aikana syntyneitä tuloksia ja johtopäätöksiä tutkimuskysymysten kannalta. Luvussa on arvio tutkimuksen luotettavuudesta ja ajatuksia siitä, miten tutkimusta voisi syventää tutkimustulosten pohjalta.

1.1 Tutkimuksessa käytetty aineisto

Tieteelliseen tutkimukseen kuuluu olennaisena osana kirjallisuuskatsaus, jossa tutkija perehtyy aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, aikakauslehtiartikkeleihin, aikaisempiin aihetta käsitteleviin tutkimuksiin ja muihin julkaisuihin. Kirjallisuuskatsaus tarjoaa tutkijalle erinomaisen mahdollisuuden oppia tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta. Aineistosta on kyettävä erottelemaan se materiaali, joka liittyy olennaisesti tutkimusongelmaan. Tämä materiaali on käsiteltävä ja kuvattava erittäin tarkasti. Materiaali, joka liittyy tutkimusongelmaan vain löyhästi, voidaan referoida yleisluonteisesti.[13]

Lähdeaineistona olen käyttänyt viranomaislähteitä, jotka antavat kattavan kuvan tutkittavasta aiheesta ja muodostavat selkeän kokonaisuuden. Tässä työssä käytettyjä viranomaislähteitä ovat lait, kuten laki puolustusvoimista ja asevelvollisuuslaki, puolustusvoimien asiakirjat sekä eri ministeriöiden selonteot ja selvitykset. Toissijaisena materiaalina on käytetty näkökulman laajentamiseksi ja eriävien näkemyksien esiintuomiseksi aikaisempia yleiseen asevelvollisuuteen ja tutkimuksessa esiintyviin ilmiöihin liittyviä tutkimuksia, puolustusvoimauudistukseen liittyvää esittelymateriaalia, lehtiartikkeleita, mielipidemittauksia ja aiheeseen liittyviä puheita.

[13] Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P.: *Tutki ja kirjoita*. Dark Oy, Vantaa 2003, s. 108–109.

Yleistä asevelvollisuutta on tutkittu eri näkökulmista varsin runsaasti. Varmasti tunnetuin ja laajin viime vuosina tehty selvitystyö on puolustusministeri Jyri Häkämiehen 31.8.2009 asettaman selvitysryhmän raportti. Ryhmän tehtävänä oli selvittää asevelvollisuuden yhteiskunnallisia vaikutuksia. Selvitysryhmän puheenjohtajan Risto Siilasmaan johdolla tehty raportti on varsin mittava. Se sisältää toimenpidesuosituksia moniin eri asioihin, alkaen jo kutsuntojen järjestämisestä ja varusmiespalveluksesta tiedottamisesta. Raportin keskeinen sisältö ja lopputulos on, että asevelvollisuus on kustannustehokkain tapa tuottaa Suomen puolustuskyky.[14]

Maanpuolustuskorkeakoulussa asevelvollisuutta on tutkittu eri näkökulmista yleisesikuntaupseerikurssin ja esiupseerikurssin opinnäytetöissä. Markku Jämsä on tehnyt yleisesikuntaupseerikurssin diplomityön aiheesta*: ”Asepalvelus muuttuvassa turvallisuuden toimintaympäristössä - vaihtoehto asepalvelukselle.”* Tutkimuksen hypoteesina on, että Suomessa ei ole enää tarkoituksenmukaista kouluttaa koko miespuolista ikäluokkaa reserviksi sodan ajan joukkoihin turvallisuusympäristön muutoksesta johtuen. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään mahdollisuus ja tarve muodostaa vaihtoehtoinen kansalaispalvelus asevelvollisuuden rinnalle. Kansalaispalvelus sisältäisi yhteiskunnan turvallisuutta ja hyvinvointia edistävää koulutusta. Tutkimuksen mukaan puolustusjärjestelmän kehittämisen perusteena olevat uhkamallit ovat pysyneet toisen maailmasodan jälkeen melko samanlaisina. Uhkakuvana on ollut laajamittaisen sodan uhka ja viimeisimmissä valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa on alettu painottaa strategisen iskun uhkaa. Näihin uhkiin vastaaminen on edellyttänyt yleistä asevelvollisuutta ja laajaa reserviä. Johtopäätöksen mukaan muuttunut toimintaympäristö asettaa yleisen asevelvollisuuden nykymuodossaan kriittisen tarkastelun alle. Yleisellä asevelvollisuudella ei kyetä tuottamaan taistelijoille sellaista osaamisen tasoa, mitä taistelukentällä selviytyminen vaatii.[15] Tutkimuksen mukaan kansalaispalveluksella kyettäisiin tuottamaan yhteiskunnalle sellaisia turvallisuutta lisääviä palveluja, joita ei puolustusvoimien ja poliisin käytössä olevilla resursseilla kyetä toteuttamaan. Lisäksi kansalaispalvelus mahdollistaisi myös siviilipalveluksen lakkauttamisen, millä poistettaisiin väestön erottelua varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittaneisiin.[16]

---

[14] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 8.
[15] Jämsä, M.: *Asepalvelus muuttuvassa turvallisuuden toimintaympäristössä - vaihtoehto asepalvelukselle*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Yleisesikuntaupseerikurssi 50, Diplomityö, 2003, s. 8, 97–104.
[16] Jämsä, 2003, s. 95–96, 164–168.

Tamio Salmisen yleisesikuntaupseerikurssin diplomityössä: *”Alokaskausi - asevelvollisuuden vaikuttavin jakso”* on tutkittu syitä, jotka johtavat varusmiespalvelukseen astuvan asevelvollisen palveluksen keskeyttämiseen ensimmäisten palvelusviikkojen aikana. Tutkimuksen mukaan merkittävin tekijä palveluksen keskeyttämiselle on varusmiespalveluksen irrallisuus nyky-yhteiskunnasta. Varusmiespalveluksella ei koeta olevaan mitään arvoa tai tarvetta muuttuvassa yhteiskunnassa. Varusmiespalvelusta kehitettäessä tulisi keskittyä yhtäältä varusmiespalveluksen saattamiseen nuoria kiinnostavaksi ja palkitsevaksi ja toisaalta varusmieskoulutusta antavien perusyksiköiden koulutuskulttuurin kehittämiseen kohti oppivaa organisaatiota.[17]

Erkki Hurmeen esiupseerikurssin tutkielmassa: *”Yleinen asevelvollisuus vs. ammattiarmeija, kehitys Länsi-Euroopan maissa ja vaikutus kriisinhallintakykyyn”* vertaillaan asevelvollisuus- ja ammattiarmeijaa strategisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja poliittisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa ei päästä yleiseen ratkaisuun kummankaan järjestelmän paremmuudesta. Tarkasteltavasta näkökulmasta riippuen molemmista järjestelmistä oli löydettävissä sekä vahvuuksia että heikkouksia.[18]

Anssi Hakanen on laatinut esiupseerikurssin tutkielman aiheesta: *”Yleisen asevelvollisuuden myönteiset vaikutukset asevelvolliselle ja yhteiskunnalle.”* Tutkielmassa tarkastellaan, mitä hyötyjä yksilö saa varusmiespalveluksen suorittamisesta sekä, miten yhteiskunta hyötyy hänestä. Tulosten mukaan varusmiespalveluksen suorittanut nuori hyötyy palveluksesta monin tavoin. Osaaminen kehittyy esimerkiksi johtaja-, kuljettaja- ja ensiapukoulutuksen myötä. Liikunta-, ravinto- ja terveystottumuksiin kyetään vaikuttamaan ainakin hetkellisesti. Vastaavasti yhteiskunta hyötyy osaavista ja työkykyisistä kansalaisista.[19]

1.2 Tutkimusmenetelmä ja viitekehys

Tämä tutkimus on luonteeltaan aihetta kartoittava kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ilman hypoteesia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita jo olemassa olevien väittämien asemesta. Laadullinen tutkimus ei ole vain yksi ja tietty tapa tutkia jotain ilmiötä, vaan metodeja on hyvin runsaasti. Tarkastelen tutkimuksessa esiin-

---

[17] Salminen, T.: *Alokaskausi – asevelvollisuuden vaikuttavin jakso*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Yleisesikuntaupseerikurssi 55, Diplomityö, 2011, s. 6–14.

[18] Hurme, E.: *Yleinen asevelvollisuus vs. ammattiarmeija, kehitys Länsi-Euroopan maissa ja vaikutus kriisinhallintakykyyn*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Esiupseerikurssi 56, Tutkielma, 2003, s. 21–22.

tyviä ilmiöitä ilman ennakkokäsityksiä ja mahdollisimman objektiivisesti. Objektiivisuuden saavuttaminen koetaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastavaksi, koska aiheesta jo olemassa oleva tieto ja tekijä kietoutuvat toisiinsa. Oma palvelusurani puolustusvoimien upseerina on kestänyt yli kymmenen vuotta. Olen palvellut Karjalan Prikaatissa sekä Reserviupseerikoulussa jalkaväkikoulutusta antavissa yksiköissä kouluttajan ja varapäällikön tehtävissä. Esiupseerikurssia edeltävät kolme vuotta palvelin Reserviupseerikurssin toimistossa kurssiupseerina. Pääosa työtehtävistäni on liittynyt varusmiesten ja reserviläisten kouluttamiseen, joten tutkimuksen aihepiiri on varsin tuttu. Olen palvellut myös kansainvälisissä tehtävissä. Vuosien 2007–2008 aikana sain Kosovossa henkilökohtaisen näkemyksen suomalaisten asevelvollisten osaamisesta ja käyttökelpoisuudesta kansainvälisiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin. Tutkijat lähestyvät tarkasteltavina olevia kohteita omalla persoonallisella tavallaan ja voivat jopa antaa nimen käyttämälleen metodille, jolloin metodien kirjo kasvaa entisestään. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan aineiston keruussa kirjallisuuteen perehtymisen lisäksi myös metodeja, joissa tutkittavien ääni pääse esille. Tällaisia metodeja ovat muun muassa teemahaastattelut ja ryhmähaastattelut.[20]

Tämän työn tutkimusmetodina käytetään lakien, ministeriöiden selontekojen, puolustusvoimien asiakirjojen ja muiden julkisten lähteiden sisällönanalyysiä. Lähdeaineiston sisällönanalyysi muodostaa riittävän kokonaisuuden tämän työn kannalta. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Yksittäisen metodin lisäksi sitä voidaan pitää myös löyhänä teoreettisena kehyksenä, jossa kirjoitettuja, nähtyjä ja kuultuja sisältöjä analysoidaan.[21] Sisällönanalyysi on menettelytapa, jossa dokumentteja analysoidaan systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentit voivat olla tässä yhteydessä esimerkiksi kirjoja, puheita, kirjeitä, artikkeleita, päiväkirjoja, haastatteluja ja käytännössä melkein mitä tahansa aiheeseen liittyvää materiaalia. Sisällönanalyysi sopii hyvin myös täysin strukturoimattomankin materiaalin käsittelyyn. Tutkijan haasteeksi sisällönanalyysissä saattaa muodostua mielekkäiden johtopäätöksien tekeminen.[22]

Esiupseerikurssilla laadittava tutkielma on varsin suppea, mutta kuitenkin itsenäinen työ. Tarkoituksena on perehtyä aiheeseen ja parantaa tutkijan tietämystä tutkittavasta aiheesta, kehittää valmiuksia tutkimustyöhön, sen suunnitteluun, lähteiden asianmukaiseen käyttöön, omaan

---

[19] Hakanen, A.: *Yleisen asevelvollisuuden myönteiset vaikutukset asevelvolliselle ja yhteiskunnalle*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Esiupseerikurssi 63, Tutkielma, 2011, s. 25.
[20] Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2003, s. 151–157.
[21] Tuomi J., Sarajärvi A.: *Laadullinen tutkimus ja sisällöanalyysi*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004, s. 93.

analyyttiseen päättelyyn ja itsenäiseen tieteelliseen esitystapaan.[23] Opinnäytetöiden keskeiset tutkimukselliset haasteet eivät ole uuden tiedon luomisessa.[24]

Tutkimuksen viitekehys on esitetty kuvassa 1. Viitekehykseen on kirjattu lähdeaineisto-katsauksen pohjalta ne ilmiöt ja ulottuvuudet, joiden vaikutusta yleiseen asevelvollisuuteen tässä työssä tutkitaan. Keskeistä on myös hahmottaa työn näkökulma yleisen asevelvollisuuden ja sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta.

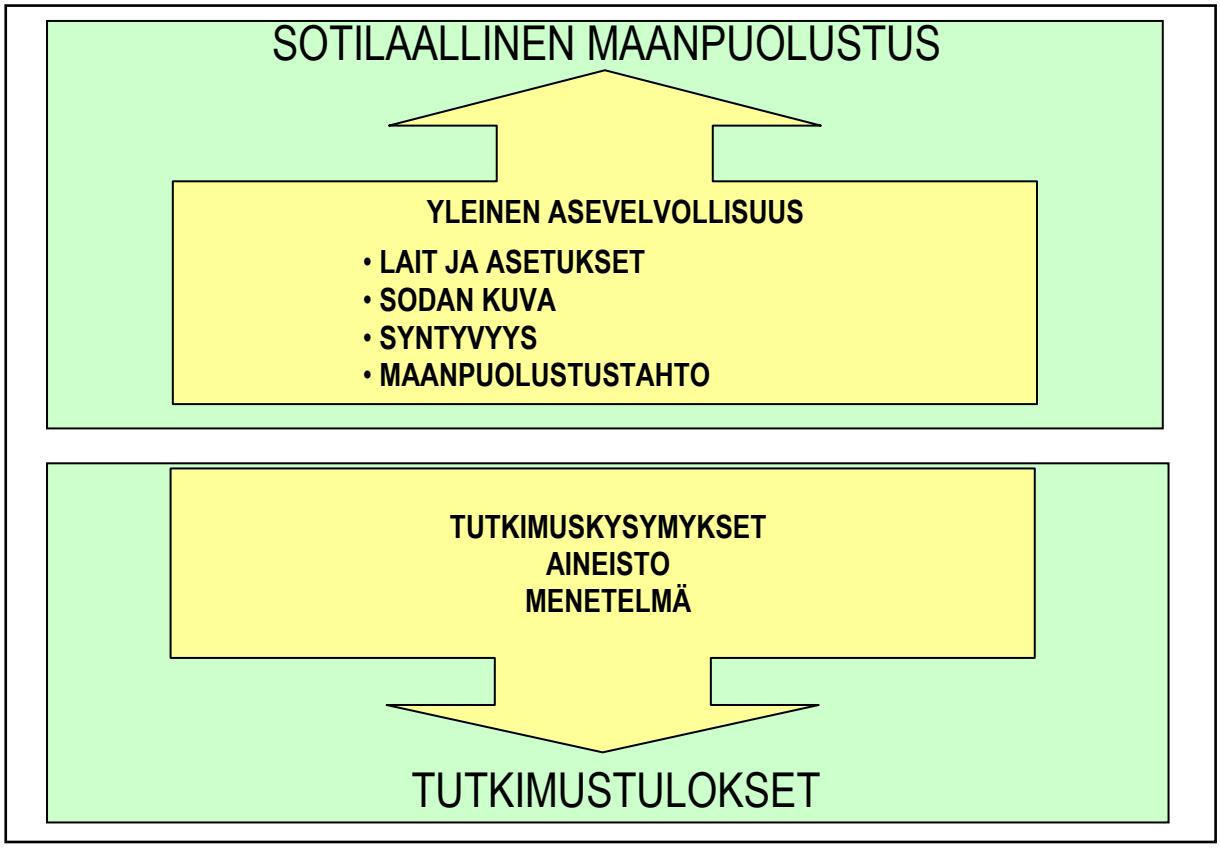

KUVA 1. Tutkimuksen viitekehys

Yleinen asevelvollisuus perustuu lakeihin ja asetuksiin, joilla määritetään puolustusvoimien tehtävät ja sotilaallisen maanpuolustuksen perustuminen yleisen asevelvollisuuden pohjalta rakennettuun puolustusjärjestelmään. Järjestelmä mahdollistaa toiminnan koko valtakunnan alueella. Puolustusjärjestelmä on mitoitettu siten, että näkemys sodan kuvasta on pahimmassa tapauksessa maamme alueiden valtaamiseen tähtäävää sotilaallisen voiman käyttöä. Maanpuolustustahdon merkitystä korostetaan merkittävänä tekijänä uskottavan puolustuskyvyn ra-

[22] Tuomi, Sarajärvi, 2004, s. 105.
[23] *Ohje Maanpuolustuskorkeakoulussa laadittavista opinnäytetöistä*, Helsinki 2008, s. 13–14.
[24] Huhtinen, A-M.: Sotilasjohtamisen tutkimus, artikkeli teoksessa Huhtinen, A-M (toim.): *Sotilasjohtamisen tutkimuksen tieteenfilosofiset perusteet ja menetelmät.* Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 2, Artikkelikokoelmat No 9, Hakapaino Oy, 2002, s. 18.

kentumisessa.[25] Tässä tutkimuksessa yleistä asevelvollisuutta tutkitaan sotilaallisen maanpuolustuksen merkittävänä osatekijänä, millä tuotetaan laadullisesti ja määrällisesti riittävä henkilöstö sodan ajan joukkojen tarpeisiin.

Miespuolisen ikäluokan syntyvyydellä on keskeinen merkitys sotilaalliselle maanpuolustukselle. Asevelvollisuuslaki määrittää, että jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen.[26] Miespuolisesta ikäluokasta yhä pienempi osuus suorittaa varusmiespalveluksen loppuun. Tutkimuksella selvitetään, onko syntyvyyden pieneneminen keskeinen tekijä tälle kehitykselle vai löytyykö taustalta joku muu merkittävä tekijä.

1.3 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tutkimusongelmana on selvittää yleisen asevelvollisuuden merkitys sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta.

Pääkysymykset ovat:

1. Miten yleinen asevelvollisuus tuottaa joukkoja ja osaamista sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin?
2. Miten ja miksi eri tekijät vaikuttavat yleiseen asevelvollisuuteen ja siitä käytävään keskusteluun?

Pääkysymyksiä täydentävät apukysymykset ovat:

1. Millaista osaamista sotilaallisen maanpuolustuksen eri osa-alueet vaativat?
2. Miten sodan kuvan muutos on vaikuttanut yleiseen asevelvollisuuteen Suomessa ja muissa maissa?
3. Mikä on yleisen asevelvollisuuden merkitys maanpuolustustahdon kannalta ja maanpuolustustahdon merkitys yleiselle asevelvollisuudelle?
4. Mitkä tekijät vaikuttavat ikäluokasta reserviin koulutetun määrän pienenemiseen?

Lähdeaineistoanalyysin pohjalta rajasin tutkimuksen koskemaan yleisen asevelvollisuuden merkitystä sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta, koska Suomen ratkaisu ylläpitää raskasta

---

[25] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007. Puolustusjärjestelmän toiminnan perusteet. Pääesikunnan suunnitteluosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2007, s. 28.
[26] *Asevelvollisuuslaki* 28.12.2007/1438, 1 luku 2 §.

asevelvollisuusjärjestelmää poikkeaa merkittävästi länsimaisesta kehityksestä. Tutkimuksessa haetaan vastausta siihen, miten yleinen asevelvollisuus tuottaa koneistona joukkoja ja osaamista sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Vaikka peruste yleiseen asevelvollisuuteen tuleekin lainsäädännöstä, niin siihen vaikuttavat myös monet ilmiöt ja asiat. Tässä tutkimuksessa tarkastelen ilmiöistä sodan kuvan muutosta, miesten syntyvyyttä suhteessa sodan ajan joukkojen vahvuuteen ja maanpuolustustahtoa. Näiden ilmiöiden tarkastelua voidaan pitää perusteltuna, koska hyvin usein viralliselta taholta esitetty väittämä maanpuolustustahdon perustumisesta yleiseen asevelvollisuuteen hyväksytään olemassa totuutena.

Sodan kuva ja se, millainen sota nähdään mahdolliseksi Euroopassa, on muuttunut merkittävästi kylmän sodan päättymisen jälkeen. Yleinen näkemys on, että sodat käydään kaukana kotoa eikä vaaraa suursodasta oman valtion maaperällä koeta merkittäväksi. Suomen linja poikkeaa valtavirran näkemyksestä merkittävästi. Tutkimuksessa haetaan vastausta yhtäältä siihen, millaisena sota ylipäätään nähdään ja toisaalta siihen, mikä aiheuttaa Suomen poikkeavan näkemyksen aiheesta.

Miesten syntyvyyden pienentymistä käytetään yhtenä keskeisenä perusteena sodan ajan joukkojen pienentämiselle sekä puolustusvoimauudistuksen myötä lakkautettavilla joukkoosastoille. Koska järjestelmämme perustuu yleisen asevelvollisuuteen, on perusteltua tutkia väitteen paikkansapitävyys.

Maanpuolustustahdon merkitystä korostetaan yhtenä Suomen puolustuksen peruspilarina. Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”Puolustusjärjestelmän ja puolustusvoimien suorituskyvyn keskeinen perusta on kansalaisten maanpuolustustahto. Sen merkitystä korostaa puolustusjärjestelmän perustuminen yleiseen asevelvollisuuteen.* [27] Maanpuolustustahdolla ja yleisellä asevelvollisuudella katsotaan olevan selkeä yhteys toisiinsa. Tämän tutkittavan ilmiön osalta selvitän yhtäältä maanpuolustustahdon tason mielipidemittausten valossa ja toisaalta asevelvollisuuden ja maanpuolustustahdon merkityksen toisilleen.

Tutkimuksen ulkopuolelle olen rajannut yleisen asevelvollisuuden yhteiskunnalliset vaikutukset sekä yksilöön kohdistuvat vaikutukset. Aihepiirit ovat sinänsä erittäin mielenkiintoisia ja tutkimisen arvoisia, mutta ne eivät varsinaisesti kuulu strategian tutkimuksen piiriin ja toisaalta niitä on tutkittu varsin runsaasti viime aikoina.

---

[27] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 31.

2 SOTILAALLINEN MAANPUOLUSTUS

Sotilaallisella maanpuolustuksella tarkoitetaan kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”alueellisen koskemattomuuden, valtion itsenäisyyden ja kansalaisten elinmahdollisuuksien turvaamista sotilaallisilla toimenpiteillä puolustuspolitiikan päämäärien mukaisesti. Sotilaallinen maanpuolustus toteutetaan ylläpitämällä puolustusjärjestelmää, joka mahdollistaa puolustusvoimien suorituskykyjen käytön koko valtakunnan alueella yhteiskunnan voimavarojen tukemana. Suomen sotilaallinen maanpuolustus suunnitellaan ja toimeenpannaan kokonaismaanpuolustuksen toimintamallin mukaisesti.”* [28] Kokonaismaanpuolustuksella tarkoitetaan kaikkia niitä sotilaallisia ja siviilialojen toimia, joilla turvataan Suomen itsenäisyys, kansalaisten elinmahdollisuudet ja turva uhkia vastaan.[29]

Tässä luvussa tarkastelen sotilaallisen maanpuolustuksen eri osa-alueita ja yleisen asevelvollisuuden merkitystä niille. Sotilaallisen maanpuolustuksen suunnittelu perustuu tasavallan presidentin ja puolustusministeriön ohjaukseen sekä puolustusvoimain komentajan linjauksiin. Suunnittelu voidaan jakaa strategiseen ja operatiiviseen suunnitteluun. Strategisen suunnittelun tuotteet ovat puolustusjärjestelmän ja puolustusvoimien tavoitetila, puolustusvoimien kehittämisohjelma sekä puolustusvoimien tutkimusohjelma. Tavoitetilan määrittämisessä on ensiarvoisen tärkeää arvioida sotilaallisen toimintaympäristön kehittymistä.

Puolustusratkaisu on valtion johdon ja puolustusvoimien johdon vastaus siihen uhkamalliin, joka strategisessa suunnittelussa on luotu. Ratkaisu on mitoitettava siten, että Suomen valtiollinen suvereniteetti ja itsenäisyys säilyvät kaikissa tilanteissa. Puolustusvoimien tehtävänä on vastata sotilaallisesta maanpuolustuksesta osana kokonaismaanpuolustusta. Puolustusvoimien tehtävät on määritetty laissa. Puolustusvoimat kouluttavat asevelvollisia niin varusmiespalveluksen aikana kuin reservin kertausharjoituksissakin. Joukkotuotanto on keino muodostaa toimintakykyisistä yksilöistä koulutettu, varustettu ja sijoitettu suorituskykyinen joukko puolustusvoimien tarpeisiin.

---

[28] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 9.
[29] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 98.

2.1 Turvallisuustilanteet ja uhkamallit

Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan turvallisuustilanne on: *”uhkan tasosta johtuva ajallinen yhteiskunnan tila, joka jaetaan normaalioloihin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.”* [30] Normaaliolojen uhkat pyritään ehkäisemään ennalta tai ne torjutaan normaaliolojen säädösten perusteella ja voimavaroilla. Häiriötilanteissa otetaan tarpeen mukaan käyttöön lisäresursseja ja toimivaltuuksia. Häiriötilanteissa viranomaiset ja valtion johto tiivistävät yhteistyötään uhkan ennalta ehkäisemiseksi tai torjumiseksi. Poikkeusolot ovat laissa säädettyjä tilanteita, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisten säännönmukaisilla toimivaltuuksilla ja resursseilla.[31]

Uhkamallilla tarkoitetaan kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”kuvausta turvallisuusympäristön häiriöistä, jotka vaikuttavat turvallisuustilanteeseen ja sitä kautta valtiolliseen itsenäisyyteen sekä kansalaisten elinmahdollisuuksiin ja turvallisuuteen. Uhkamalleilla yhtenäistetään viranomaisten ja muiden tahojen suunnittelua. Uhkamallit täsmennetään kullakin hallinnonalalla ja toimialalla varautumisen valmisteluita varten laadittavissa arvioissa.”*[32]

Vielä 1970- ja 1980-luvuilla Suomeen kohdistuvien turvallisuusuhkien käsittely oli hyvin suljettu prosessi. Arvioinnin tulokset ja johtopäätökset eivät levinneet kansalaisten tietoisuuteen. 1990-luvulta alkaen keskustelu on avautunut kylmän sodan päättymisen, YYA-sopimuksen raukeamisen ja Suomen EU-jäsenyyden myötä. Samalla keskusteluun on tuotu sotilaallisen uhkan lisäksi myös muita yhteiskuntaan vaikuttavia uhkia.[33]

Turvallisuudesta käytävässä keskustelussa on keskeistä ymmärtää ja tiedostaa turvallisuuden ulottuvuudet, jotka ovat:

- mikä turvataan eli kohde?
- miltä turvataan eli uhka? ja
- miten turvataan eli keinot?[34]

---

[30] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 107.
[31] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 26.
[32] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 26.
[33] Limnéll, J.: *Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 29, Edita Prima Oy, Helsinki 2009, s. 4–5.
[34] Limnéll, 2009, s. 46.

Suomen yhteiskunnan turvattavat kohteet, uhkamallit ja keinot on määritetty yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa. Turvattavat kohteet ovat: *”valtion johtaminen, kansainvälinen toiminta, Suomen puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talouden ja infrastruktuurin toimivuus, väestön toimeentuloturva ja toimintakyky sekä henkinen kriisinkestävyys.”* [35]

Uhkamallit ovat: *”voimahuollon vakavat häiriöt, tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt - kyberuhkat, kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt, yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt, elintarvikehuollon vakavat häiriöt, rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt, julkisen talouden saatavuuden häiriintyminen, väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt, suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat, terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus, rajaturvallisuuden vakavat häiriöt, poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus sekä sotilaallisen voiman käyttö.”*[36]

Eri hallinnon alat laativat uhka-arviot vastuujaon mukaisesti omaan toimialaansa liittyvistä asiakokonaisuuksista. Toimintojen turvaamisessa noudatetaan yhteiskunnassa yleisesti hyväksyttyjä periaatteita, joita ovat: *”kansanvaltaisuus ja oikeusvaltioperiaate, vastuun jakaminen koko yhteiskunnalle, vastuujaon säilyttäminen, valmiuden joustava säätely, kustannustehokkuus, voimavarojen turvaaminen, varautumisen kansainvälisen ulottuvuuden huomioiminen, valmiuden kehittämisen seuranta sekä toimintojen yhteensovittaminen.”*[37]

Sotilaallisen maanpuolustuksen suunnittelussa käytettävät uhkamallit perustuvat valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon sekä yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan.[38]

Selontekomenettely on ollut käytössä vuodesta 1995 lähtien. Neuvostoliiton hajoaminen, kylmän sodan päättyminen ja Suomen EU-jäsenyys asettivat Suomen uudenlaiseen asemaan turvallisuus- ja puolustuspoliittisesti. Vuonna 1995 laadittiin turvallisuuspoliittinen selonteko. Selonteko laajeni vuonna 1997 turvallisuus- ja puolustuspoliittiseksi selonteoksi. Sillä nimellä selonteko on laadittu vuoden 1997 jälkeen vuosina 2001, 2004 ja 2009.[39]

---

[35] *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010, Puolustusministeriö, Vammalan kirjapaino, 2011, s. 15.
[36] *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*, 2011, s. 14.
[37] *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia*, 2011, s. 15–16.
[38] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 28.
[39] Limnéll, 2009, s. 218–219.

Vuoden 2009 selonteossa korostuu aiempaa enemmän yhtäältä Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tahtotila sekä toisaalta kokonaisvaltainen lähestymistapa sotilaallisen voimankäytön torjunnassa. Tarvittaessa kaikkien yhteiskunnan voimavarojen on oltava käytössä Suomen sotilaallisen puolustuskyvyn tarpeisiin.[40]

Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”sotilaallisen maanpuolustuksen suunnittelussa käytettävät uhkamallit ovat:*

- *poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus, johon voi liittyä sotilaallisella voimalla uhkaaminen sekä sen rajoitettu käyttö ja*
- *sotilaallisen voiman käyttö, joka voi olla*
  - *strateginen isku*
  - *strategisella iskulla alkava hyökkäys alueiden valtaamiseksi.”*[41]

Sotilaallisia uhkia voidaan arvioida kahden perustekijän kautta. Ne ovat poliittinen aikomus ja tahto sekä sotilaallinen kapasiteetti. Arvioitaessa on huomioitava, että sotilaallinen kapasiteetti kehittyy hitaasti ja vaatii suunnitelmien laatimista pitkälle aikavälille. Poliittinen tahto ja aikomus saattavat sen sijaan muuttua hyvinkin nopeasti.[42]

2.2 Puolustusratkaisu

Puolustusratkaisu on kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”Sotilaallisen maanpuolustuksen toteuttamisen periaate, kuten itsenäinen tai yhteinen puolustus.”* [43] Suomen puolustusratkaisun perustana on itsenäinen kansallinen puolustuskyky. Itsenäisestä puolustuksesta huolimatta puolustuskykyä kehitetään kuitenkin yhteistyössä, jossa keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat Euroopan unioni ja NATO (North Atlantic Treaty Organization). Mikäli omat voimavarat nähdään kriisitilanteessa riittämättömiksi, on jo normaalioloissa varmistettava riittävä avunsaanti ulkopuolelta tai liittoutuminen.[44]

”Puolustusratkaisun perustana olevan uskottavan puolustuskyvyn edellytyksiä ovat:

- *selkeä tavoitetila ja strategia tavoitetilan saavuttamiseksi*

---

[40] Limnéll. J., Raitasalo, J.: *Selonteko 2009 – turvallisuuden uudelleenarviointia*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4, Työpapereita No 29, Edita Prima Oy, Helsinki 2009, s. 2–4.
[41] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 26.
[42] *Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006*, Maan ja kansalaisten turvallisuus - yhteiskunnan toiminnan turvaaminen. Maanpuolustuskorkeakoulu, Edita Prima Oy, Helsinki 2005, s. 146.
[43] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 101.
[44] *Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2009*. Valtioneuvosto, 23.1.2009, s. 91–93.

- *tilannetietoisuus*
- *toimintavarma johtamisjärjestelmä*
- *osaava henkilöstö*
- *tehtäviin soveltuva materiaali*
- *suorituskykyiset joukot*
- *riittävät taloudelliset resurssit*
- *ajantasainen lainsäädäntö*
- *tarkoituksenmukainen infrastruktuuri*
- *vahva maanpuolustustahto."*[45]

Puolustusratkaisussa suunnittelun painopiste on strategisen iskun ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Puolustusjärjestelmä on mitoitettu siten, että tavanomaisin asein toteutettava maamme alueiden valtaamiseen tähtäävä sotilaallinen voima kyetään torjumaan.[46] Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa 2009 on linjattu, että puolustusvoimien on kyettävä toimimaan koko valtakunnan alueella. Painopiste on kyettävä luomaan tilanteen mukaisesti. Alueellisessa puolustuksessa vihollista hidastetaan ja kulutetaan valtakunnan rajalta alkaen ja painopiste luodaan meille edullisiin ratkaisukohtiin, joissa vihollinen lyödään ja torjutaan. Puolustusvoimien joukkotyypeistä operatiiviset joukot, joita ovat esimerkiksi maavoimien valmiusyhtymät, ovat suorituskykyisimpiä ja liikkuvimpia. Niitä kyetään käyttämään koko valtakunnan alueella. Alueellisia joukkoja, joita ovat esimerkiksi jalkaväkiprikaatit, käytetään vihollisen hidastamiseen ja kuluttamiseen.[47]

Koko maan puolustaminen edellyttää lukumääräisesti suurta sodan ajan joukkoa. Suomen kokonaispinta-ala on 390 903 neliökilometriä, josta maata on 303 892 neliökilometriä.[48] Maavoimien vahvuus on tällä hetkellä noin 240 000 sotilasta.[49] Karkeasti matemaattisesti asiaa tarkastellessa nykyisellä maavoimien vahvuudella koko maata puolustettaessa yhden neliökilometrin alueella olisi noin 1,3 sotilasta. Tässä tarkastelussa on toki huomioitava, että kaikki maavoimien joukot eivät ole suoranaisesti taistelevia joukkoja ja kyseinen mallinnus edellyt-

---

[45] *Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko*, 2009, s. 92.
[46] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 28.
[47] *Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko*, 2009, s. 94.
[48] *Suomi on kutistunut - pinta-alasta katosi 17 neliökilometriä*, viitattu 28.2.2011, http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/suomi-on-kutistunut--pinta-alasta-katosi-17-neliokilometria/2011/02/1280230.
[49] *Taskutietoa maanpuolustuksesta*, 2009, s. 6.

täisi, että taisteluja käytäisiin sissisodan keinoin. On myös arvioitu, että Suomen kaltainen moderni yhteiskunta ei kestä tällaista taistelutapaa.[50]

Asian voi esittää myös toisella tavalla matemaattisesti tarkasteltuna. Jos otetaan laskentaperusteeksi, että maavoimien joukko-osaston eli prikaatin vahvuus on noin 5000 sotilasta, kyettäisiin nykyisellä miesmäärällä muodostamaan noin 48 prikaatia. Prikaatin vastuualue on noin 30 x 50 kilometriä. Näillä laskentaperusteilla laskettuna koko maan kattaminen prikaatin vastuualueilla vaatisi 160 prikaatia.

Edellä olevista laskentamalleista on huomioitava se, että ne eivät perustu puolustusvoimien viralliseen doktriiniin.[51] Joukkojen määrät ja joukkotyypit ovat virallisesti erilaiset kuin tässä on esitetty. Malleilla on ainoastaan havainnollistettu, että koko maan puolustaminen vaatii lukumääräisesti suurta sodan ajan joukkoa. Puolustusvoimien tehtävät hoidetaan aiemmin esitellyn alueellisen puolustuksen periaatteen mukaisesti, missä puolustajan on valittava itselleen tärkeät ja edulliset kohteet joukkojen käytön suunnittelussa.

Toinen tärkeä puolustusratkaisuun ja sen toteuttamiseen vaikuttava tekijä on käytettävissä olevat resurssit. Siilasmaan työryhmän raportin mukaan vuonna 2010 puolustusvoimien käytössä olleella budjetilla olisi kyetty muodostamaan vain noin 20 000 sotilaan ammattiarmeija. Ammattiarmeijan vahvuuden kasvattaminen 60 000 sotilaaseen olisi raportin mukaan vaatinut puolustusbudjetin kasvattamista noin 1,5 miljardilla eurolla henkilöstömenojen osalta.[52]

Siilasmaan työryhmän raportin mukaan yleinen asevelvollisuus on kustannustehokkain tapa tuottaa puolustusratkaisun perustana oleva uskottava puolustuskyky. Mikäli puolustusjärjestelmän mitoituksen perustana on jatkossakin maamme alueiden valtaamiseen tähtäävän hyökkäyksen torjunta ja koko maan puolustaminen, on yleiselle asevelvollisuudelle vaikea löytää korvaavaa järjestelmää puolustusbudjetti huomioiden.[53]

2.3 Puolustusvoimien tehtävät

Suomen puolustusvoimien lakisääteiset tehtävät ovat:

---

[50] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 21.
[51] Doktriinilla tarkoitetaan puolustusvoimien toiminnan perusperiaatteita. *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 8.
[52] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 18.
[53] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 8.

1. Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluu:
   a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen;
   b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen;
   c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen;
2. muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluu:
   a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;
   b) pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja;
   c) osallistuminen avun antamiseen toiselle valtiolle terrori-iskun, luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun vastaavan tapahtuman johdosta; sekä
3. osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.[54]

Suomen puolustusvoimat poikkeaa päätehtävänsä osalta selkeästi esimerkiksi Ruotsista ja Tanskasta. Suomen puolustusvoimien päätehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Ruotsissa ja Tanskassa päätehtäväksi on asetettu kansainvälisen kriisinhallintakyvyn kehittäminen.[55]

Suomen sotilaallinen puolustaminen

Suomen voidaan katsoa hieman erkaantuneen länsimaisesta ajattelutavasta puolustusmallin osalta. Suomen ratkaisu pohjautuu edelleen laajaan reserviin, jossa kriisiaikana joukkojen vahvuuden kasvattaminen perustuu pakkoon.[56]

Sotilaallisella puolustamisella voidaan nähdä olevan kaksi roolia. Yhtäältä se on ennaltaehkäisevä pelote, joka nostaa kynnyksen hyökätä maahamme niin korkeaksi, että potentiaalinen hyökkääjä luopuu aikeistaan. Toisaalta Suomen sotilaallisella puolustamisella täytyy olla kyky taata maamme itsenäinen toimintakyky ja yhteiskunnan toiminta kaikissa turvallisuus-

[54] *Laki puolustusvoimista* 11.5.2007/551, 1 luku 2 §.
[55] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 17.
[56] Raitasalo, J.: *Turvallisuusympäristön muutos ja Suomen puolustus*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 23, Edita Prima Oy, Helsinki 2008, s. 132–133; Sipilä, J.: Armeijaan vapaaehtoisesti vai velvollisuudesta, artikkeli *Sotilasaikakauslehdessä 4/2011*, s. 18–19.

tilanteissa. Sotilaallisessa puolustamisessa korostuu ennakkovaroituksen saaminen, oikeaaikainen ja riittävä tilannekuva päätöksentekoa varten, valmiuden joustava ja tilanteen mukainen säätely, alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen, sotilaallisten ja yhteiskunnalle elintärkeiden kohteiden suojaaminen ja pitäminen sekä tarvittaessa hyökkääjän torjuminen ja lyöminen painopistesuunnassa käyttäen puolustusvoimien yhteisiä[57] ja maa-, meri- ja ilmapuolustuksen suorituskykyjä.[58]

Suomen puolustusvoimien sodan ajan vahvuus on 1.1.2008 lukien ollut aiemmin mainittu 350 000 sotilasta, joista ammattisotilaita on vain noin 2,5 prosenttia. Asevelvollisilla on ollut ja tulee olemaan myös puolustusvoimauudistuksen jälkeen, jolloin sodan ajan joukkojen vahvuus laskee noin 230 000 sotilaaseen vuodesta 2015 alkaen, erittäin merkittävä rooli Suomen sotilaallisen puolustamisen toteuttamisessa.

Yleisellä asevelvollisuudella kyetään kouluttamaan riittävä määrä henkilöstöä sodan ajan joukkojen tulevaan vahvuuteen. Tarve edellyttää jatkossakin koko miespuolisen palvelukseen kelpaavan ikäluokan kouluttamista. Tutkimusten ja arvioiden mukaan vuodesta 2016 alkaen miespuolisesta ikäluokasta kotiutuu täysin palvelleina noin 21 000 henkilöä. Sijoittamalla tästä joukosta noin 80 prosenttia eli 17 000 miestä sodan ajan joukkoihin ja sijoitusajan ollessa noin 15 vuotta, voisi vahvuus näillä laskuperusteilla olla enintään 250 000 sotilasta.[59]

Varusmiespalveluksen kesto on tällä hetkellä miehistön tehtäviin koulutettavilla 180 vuorokautta, miehistön erityistaitoja vaativiin tehtäviin koulutettavilla 270 vuorokautta ja upseereiksi, aliupseereiksi sekä miehistön vaativimpiin erityistehtäviin koulutettavilla 362 vuorokautta.[60] Puolustusvoimauudistuksen myötä palveluksen kesto tulee lyhentymään 15 vuorokaudella.[61] Asevelvollisille kyetään kouluttamaan varusmiesaikana melko hyvä ensimmäisen sijoituksen mukainen osaaminen ja suorituskyky. Haasteen osaamisen jatkokehittämiselle aiheuttaa rahoituskehyksien pienentyessä vähenevät kertausharjoitukset. Osaamisen varmistamiseksi tulisi sodan ajan joukkoihin sijoitettaville henkilöille luoda asevelvollisuuteen kiinteästi kuuluva kertausharjoitusjärjestelmä, jolla varmistettaisiin reservissä olevien ase-

---

[57] Puolustusvoimien yhteisiä suorituskykyjä ovat johtaminen, tiedustelu, informaatiosodankäynti, logistiikka, puolustusvoimien yhteinen tulenkäyttö ja erikoisjoukot. *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 30.
[58] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 72–73.
[59] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 31.
[60] *Asevelvollisuuslaki* 28.12.2007/1438, 5 luku 37 §; Puheloinen, A.: *Puolustusvoimien ratkaisumallin tiedotustilaisuus valtioneuvoston linnassa 8.2.2012.*
[61] *Mitä uudistus tarkoittaa varusmiehille*, julkaistu 8.2.2012, viitattu 2.4.2012, http://www.hs.fi/kotimaa/Mit%C3%A4+uudistus+tarkoittaa+varusmiehille/a1305555266384.

velvollisten osaaminen ja mahdollisuus selviytyä taistelukentän olosuhteista.[62] Toisaalta puolustusvoimauudistuksen yhtenä tavoitteena on kohdentaa enemmän kouluttajia asevelvollisten kouluttamiseen, millä parannetaan koulutuksen laatua ja mahdollistetaan koulutettavien yksilöllisempi kohtaaminen.[63]

Suomen sotilaallisen puolustamisen toteuttamisessa puolustushaaroilla on toisistaan poikkeavat roolit rauhan aikana. Maavoimat on rauhan aikana käytännössä koulutusorganisaatio, jossa asevelvollisia koulutetaan sodan ajan joukkoihin.[64] Merivoimilla on rauhan aikana koulutustehtävän lisäksi velvoite ylläpitää taistelualuksilla alueellisen koskemattomuuden turvaamisen valmiutta 52 viikkoa vuodessa.[65] Myös ilmavoimilla on rauhan aikana korkea valmiustaso. Ilmavoimat vastaavat jatkuvasti ilmatilan valvonnasta ja vartioinnista.[66]

Suomen puolustuksen suunnittelun painopiste on strategisen iskun ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.[67] Sotilaallisen voiman käyttöön johtavassa tilanteessa hyökkääjä voi aloittaa toimintansa strategisella iskulla ilman ennakkovaroitusta ja näkyviä sotilaallisia valmisteluja.[68] Hyökkääjä käyttää strategiseen iskuun ensisijaisesti korkeassa valmiudessa olevia joukkoja. Iskuun liittyy todennäköisesti niin maa-, meri- kuin ilmakomponentinkin käyttö.[69] Kuvassa 2 on esitetty strategisen iskun kohteet ja hyökkääjän todennäköiset toimintatavat.

---

[62] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 37–41.
[63] Puheloinen, A.: *Puolustusvoimien ratkaisumallin tiedotustilaisuus valtioneuvoston linnassa* 8.2.2012.
[64] Forss, S., Kiianlinna, L., Inkinen, P., Hult, H.: *Venäjän sotilaspoliittinen kehitys ja Suomi*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, Tutkimusselosteita No 47, Edita Prima Oy, Helsinki 2011, s. 45.
[65] *Merivoimien tehtävät*, viitattu 7.3.2012, http://www.puolustusvoimat.fi/fi/Merivoimat/Etusivu/?urile=wcm%3Apath%3A/su%20puolustusvoimat.fi/Puolustusvoimat.fi/Merivoimat/Etusivu/.
[66] *Ilmavoimien tehtävät*, viitattu 7.3.2012, http://www.puolustusvoimat.fi/fi/Ilmavoimat/Etusivu/?urile=wcm%3Apath%3A/su%20puolustusvoimat.fi/Puolustusvoimat.fi/Ilmavoimat/Etusivu/.
[67] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 28.
[68] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 82.
[69] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 84.

KUVA 2. Strategisen iskun kohteet ja hyökkääjän toimintatavat[70]

Haasteena strategisen iskun torjunnassa on Suomen kaltaisessa laajaan reserviin perustuvassa ratkaisussa etenkin maavoimien osalta se, että rauhan ajan valmius on erittäin matala. Tämä aiheuttaa sen, että yllätyshyökkäykseen vastaaminen on vaikeaa. Lisäksi reserviläisistä perustettavat joukot ovat haavoittuvimmillaan joukkoja perustettaessa.[71]

Muiden viranomaisten tukeminen

Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan muiden viranomaisten tukemisella tarkoitetaan: *”lakiin ja yhteistoimintasopimuksiin perustuvaa puolustusjärjestelmän suorituskykyjen käyttöä muiden viranomaisten tehtäviin kuuluvien uhkien torjunnassa erityisesti normaalioloissa ja häiriötilanteissa. Tavoitteena on yhteiskunnan voimavarojen mahdollisimman tehokas käyttö siten, että puolustusvoimien päätehtävä ei vaarannu. Tukeminen tapahtuu toiminnasta vastaavan viranomaisen johdossa puolustusvoimien antaessa virka-apua tai muuta tukea.”* [72] Virka-avulla tarkoitetaan: *”lainsäädäntöön perustuvaa tai viranomaisten kesken erikseen sopimaa resurssien tilapäistä käyttöä toisen osapuolen toiminnan tukemiseksi.”* [73]

[70] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 84.
[71] Forss, Kiianlinna, Inkinen, Hult, 2011, s. 46.
[72] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 29.
[73] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 108.

Puolustusvoimat tukee muita viranomaisia vuositasolla noin 400–500 kertaa. Virka-aputehtävät jaetaan tavanomaiseen virka-apuun ja tavanomaisesta poikkeavaan virka-apuun. Tavanomaisen virka-avun tehtäviin kuuluvat esimerkiksi puolustusvoimien kaluston, henkilöstön ja kuljetuskapasiteetin antaminen poliisin tai pelastuslaitoksen käyttöön. Tavanomaisesta poikkeaviin virka-aputehtäviin kuuluvat vaarallisemmat tehtävät kuten aseellisen voiman käyttöä edellyttävät tehtävät ja vaativa pelastustoiminta. Normaalioloissa asevelvollisia voidaan käyttää vain tavanomaisissa virka-aputehtävissä. Virka-aputehtävät eivät pääsääntöisesti vaaranna puolustusvoimien päätehtävän eli Suomen sotilaallisen puolustamisen toteuttamista. Osaaminen ja henkilöstö tuotetaan virka-aputehtäviin osana normaalia suorituskykyjen kehittämistä.[74]

Asevelvollisuus tuottaa kustannustehokkaan tavan tukea muita viranomaisia tilanteessa, joka vaatii runsaasti henkilöstöä. Tyypillisiä tehtäviä, joissa varusmiehiä voidaan käyttää, ovat muun muassa kadonneiden henkilöiden etsinnät, alueen eristäminen sekä liikenteen ohjaus ja turvallisuusjärjestelyt suurissa tapahtumissa. Varusmiesten käyttö virka-aputehtävissä onnistuu melko lyhyelläkin varoitusajalla, koska kaikissa varusmieskoulutusta antavissa joukko-osastoissa on tällaisia tilanteita varten käsketty virka-apuosasto erillisen vuoroluettelon mukaisesti.[75]

Myös reserviläisiä voidaan tilanteen vaatiessa käyttää virka-aputehtävissä myös normaalioloissa. Tällaisia tilanteita voivat olla pitkäkestoiset operaatiot tai hyvissä ajoin ennakolta tiedossa olevat suuret tapahtumat. Pitkäkestoisesta operaatiosta hyvä esimerkki on Nokian vesikriisi, jossa puolustusvoimien kaluston lisäksi reserviläisistä muodostettu maakuntajoukko[76] tuki kriisin selvittelyssä. Suuresta tapahtumasta esimerkiksi kelpaa vaikkapa Suomessa järjestettävät urheilun arvokilpailut.[77]

Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan

Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisella tarkoitetaan: *”lakiin perustuvaa sotilaallisin keinoin ja organisaatioin valtakunnan rajojen ulkopuolella toteutettavaa rauhanturvaamista, sotilaallista väliintuloa ja*

[74] *Taskutietoa maanpuolustuksesta*, 2009, s. 56.
[75] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 51.
[76] Maakuntajoukot ovat sodan ajan alueellisia joukkoja. Maakuntajoukkoihin rekrytoidaan oman kotiseutunsa puolustamiseen sitoutuneita vapaaehtoisia reserviläisiä. *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 99.
[77] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 51–52.

tilanteenhallintaa. Osallistumalla sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin pyritään ennaltaehkäisemään ja rajoittamaan kriisejä ja estämään niiden vaikutusten ulottuminen Suomeen. Sotilaalliseen kriisinhallintaan käytetään siihen koulutettuja ja varustettuja joukkoja, joita valmistaudutaan käyttämään myös Suomen sotilaalliseen puolustamiseen." [78]

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan: *"Kriisinhallinta on keskeinen Suomen turvallisuuspolitiikan keino, jolla Suomi osaltaan pyrkii edistämään maailman konfliktialueiden vakautta. Kriisinhallinta on vastuun kantamista ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumista. Samalla se parantaa Suomen omaa turvallisuutta sekä tukee kansallisen puolustuksen ja kansainvälisen yhteistoimintakyvyn kehittämistä."* [79]

Rauhanturvaamisesta ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta puhuttaessa on syytä erotella käsitteet toisistaan. Perinteisellä rauhanturvaoperaatiolla on konfliktin osapuolten ja suurvaltojen suostumus, voimankäyttö on itsepuolustuksellista ja minimaalista, rauhanturvajoukko on puolueeton ja rauhanturvajoukko nauttii operaatioalueella ja sen ulkopuolella laajaa hyväksyntää.[80] Sotilaallisessa kriisinhallinnassa rauhaan pakottaminen voidaan aloittaa aktiivisesti jo ennen kuin muut toimenpiteet ovat epäonnistuneet. Operaatio voidaan jopa aloittaa rauhaan pakottamisella.[81]

Suomalaisia sotilaita on osallistunut rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin vuodesta 1956 alkaen. Suomi liittyi Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltioksi vuonna 1955 ja heti seuraavana vuonna alkoi ensimmäinen operaatio Suezilla, jossa suomalaiset osallistuivat valvontaoperaatioon. Vuosikymmenten aikana yli 30 000 suomalaista sotilasta on palvellut eri operaatioissa.[82]

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta määrittää, että suomalaisia voi osallistua operaatioihin kerrallaan enintään 2000 henkilöä vaihtohenkilöstöä ja koulutuksessa olevaa henkilöstöä lukuun ottamatta.[83] Suomalaisten osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin on lukumääräisesti

---

[78] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 29.
[79] *Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko*, 2009, s. 84.
[80] Pyykönen, J.: Sotilaallisen kriisinhallinnan kuvan muutos, artikkeli teoksessa Raitasalo, J. ja Sipilä J. (toim.): *Sota – teoria ja todellisuus, Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 24, Edita Prima Oy, Helsinki 2008, s. 99, 104.
[81] Pyykönen, J.: Sotilaallisen kriisinhallinnan kuvan muutos, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 104–105.
[82] Kullberg, R.: Suomalaiset rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioissa, artikkeli teoksessa *Suomalainen sotilas Jääkäristä rauhanturvaajaan*. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2009, s. 227–228.
[83] *Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta* 31.3.2006/211, 5 §.

tarkasteltuna laskenut 2000-luvulla merkittävästi. Vuonna 2000 osallistuneita oli 1649 ja vuonna 2011 349 henkilöä.[84] Kuvassa 3 on esitetty suomalaisten osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan vuodesta 2000 vuoteen 2011.

KUVA 3. Suomalaisten osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan[85]

Suomalaisten osallistumista kriisinhallintaoperaatioihin säätelevät kustannukset. Kustannuksia ovat kasvattaneet yhtäältä operaatioiden turvallisuusriskit, jotka aiheuttavat joukkokohtaiselle materiaalille sekä sotilaan henkilökohtaiselle varustukselle aiempaa suurempia vaatimuksia. Toisaalta maantieteellisesti kaukana käytävä operaatio, kuten Afganistan, kasvattaa kuljetuskustannuksia huomattavasti.[86]

Suomalaisten osallistuminen kriisinhallintatehtäviin perustuu vapaaehtoisuuteen, joka takaa korkean palvelusmotivaation ja on joukon me-hengen rakentumisessa merkittävässä asemassa.[87] Asevelvollisten osuus kriisinhallintatehtävissä palvelevista sotilaista on noin 80–90 prosenttia. Usealla operaatioon lähtevällä asevelvollisella on jo siviilistä hankittua koulutusta ja ammattitaitoa, mitä on etenkin perinteisessä rauhanturvaamistoiminnassa kyetty hyödyntä-

[84] *Kansainvälinen kriisinhallinta*, viitattu 5.4.2012, http://www.findikaattori.fi/fi/100.
[85] *Kansainvälinen kriisinhallinta*, viitattu 5.4.2012, http://www.findikaattori.fi/fi/100.
[86] *Kansainvälinen kriisinhallinta*, viitattu 5.4.2012, http://www.findikaattori.fi/fi/100..
[87] *Puolustusvoimien vuosikertomus 2010*. Pääesikunta, Viestintäosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2011, s. 21.

mään.[88] Kriisinhallintatehtävissä palveleminen myös kasvattaa yksilön osaamista ja toimintakykyä parantaen hänen käytettävyyttään omassa sodan ajan tehtävässään.[89] Entistä vaativammat operaatiot ovat asettaneet kuitenkin kriisinhallintahenkilöstön sotilaalliselle ammattitaidolle entistä suuremmat vaatimukset. Siviilissä hankittu koulutus ei auta tilanteessa, jossa hengissä säilyminen edellyttää sotilaan perustaitojen[90] automaatiotasolla olevaa hallintaa.[91] On esitetty jopa näkemyksiä, että haastavammat operaatiot johtaisivat jatkossa tilanteeseen, jossa ajauduttaisiin pois vapaaehtoisista asevelvollisista muodostetuista joukoista. Käytännössä tilanne johtaisi siihen, että vaativimpiin kriisinhallintaoperaatioihin käskettäisiin vain puolustusvoimien palveluksessa olevia ammattisotilaita.[92] Vaativissa operaatioissa on myös riski, että suomalaisia sotilaita kaatuu palvelustehtävissä operaatioturvallisuuteen panostamisesta ja hyvästä koulutuksesta huolimatta. Tämä haaste ei koske pelkästään Suomea vaan useita länsimaita, joissa tappioiden sietokyky on varsin rajallinen.[93]

2.4 Joukkotuotanto

Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”joukkotuotanto on niiden toimenpiteiden muodostama kokonaisuus, joilla koulutetaan, harjoitutetaan ja sijoitetaan sodan ajan joukkojen ja johtoportaiden henkilöstö sekä varustetaan joukot ja johtoportaat sotavarustuksella, kuljetusvälineillä, aluksilla ja ilma-aluksilla.”*[94]

Joukkotuotanto on osa puolustusvoimien pääprosessia kaksi eli suorituskyvyn rakentaminen ja ylläpito. Prosessin tuotteita ovat suorituskyvyn suunnittelu, suorituskyvyn rakentaminen ja suorituskyvyn ylläpito.[95]

Joukkotuotannon suuntaviivoja luotiin 1990-luvun alussa kenraali Gustav Hägglundin toimiessa Kaakkois-Suomen sotilaslääninin komentajana. Hän ei nähnyt tarkoituksenmukaisena kou-

---

[88] Kullberg, R.: Suomalaiset rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioissa, artikkeli teoksessa *Suomalainen sotilas Jääkäristä rauhanturvaajaan*, 2009, s. 227.
[89] *Puolustusvoimien vuosikertomus 2010*, 2011, s. 21.
[90] Sotilaan perustaidoilla tarkoitetaan esimerkiksi aseen käsittelytaitoa, suojautumista vihollisen tulivaikutukselta ja lähitaistelutaitoja.
[91] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 54.
[92] Raitasalo, 2008, s. 142.
[93] Raitasalo, 2008, s. 141.
[94] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 98.
[95] Envall, O.: *Joukkotuotanto sodan ajan joukkojen koulutusmenetelmänä*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, No 1/2009, Edita Prima Oy, Helsinki 2009, s. 16; Kenttäohjesääntö Yleinen osa, 2007, s. 34.

luttaa ja sijoittaa hajanaisia joukkoja ja sotilaita.[96] Joukkotuotanto alkoi varsinaisesti vuonna 1993. [97]

Joukkotuotannon vahvuuksina voidaan nähdä, että palvelukseen astuva ikäluokka ja edellisestä saapumiserästä tulevat johtajat palvelevat peruskoulutuskauden koulutuksen, valintojen ja sijoitusten jälkeen koko varusmiesaikansa yhdessä. He harjaantuvat viimeistään joukkokoulutuskaudella toimimaan kyseiselle joukolle kuuluvalla kalustolla ja muodostavat suorituskykyisen ja yhtenäisen sodan ajan joukon, joka on koulutettu heidän ensimmäiseen sodan ajan tehtäväänsä. Vahvuutena voidaan nähdä myös se, että kertausharjoituksissa ja mahdollisessa valmiuden kohottamisessa sama yhtenäisesti koulutettu joukko lähtee suorittamaan heille annettua tehtävää. Joukkotuotannon tuotantoerän suuruus on yleensä yhdestä saapumiserästä koulutettu, sijoitettu ja varustettu noin perusyksikön vahvuinen joukko.[98] Tuotantoerät vaihtelevat kuitenkin aselajeittain ja puolustushaaroittain. Tyypillinen esimerkki perusyksikön suuruisesta erästä on jääkärikomppania. Joukkueen suuruisen erän tyypillinen esimerkki on jääkäripataljoonan esikuntakomppaniaan sijoitettava panssarintorjuntaohjusjoukkue. Lisäksi joukkotuotantoerä saattaa olla ryhmän tai jopa yksittäisen henkilön suuruinen jossain erityisosaamista vaativassa tehtävässä.[99]

Myös reservissä olevan joukon sijoittamisessa on useita vaihtoehtoja. Joukko sijoitetaan varusmiespalveluksen jälkeen ensimmäisen tehtävän mukaiseen organisaatioon tai jatkosijoitetaan esimerkiksi operatiivisesta joukosta alueelliseen joukkoon. Yksittäinen henkilö, kuten esimerkiksi valmistunut lääkäri, voidaan sijoittaa koulutuksensa ja osaamisensa mukaiseen tehtävään.[100]

Sodan ajan joukkojen sijoitusaika on tällä hetkellä noin 15 vuotta. Tutkimuksien mukaan nuorten miesten fyysinen kunto on laskenut viimeisinä vuosikymmeninä merkittävästi. 12 minuutin juoksutestillä mitattuna keskiarvo on laskenut viimeisen 30 vuoden aikana palvelukseen astuvilla varusmiehillä 300 metriä. Hyvää fyysistä kuntoa vaativiin taistelutehtäviin ei tutkimuksien mukaan voida sijoittaa merkittävästi yli 30-vuotiasta miestä.[101]

---

[96] Hägglund, G.: *Leijona ja kyyhky*. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu 2006, s. 188.
[97] Envall, 2009, s. 29.
[98] Envall, 2009, s. 15.
[99] Envall, 2009, s. 23–24.
[100] Envall, 2009, s. 15, 17.
[101] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 31, 112.

Joukkotuotanto on siis koskettanut asevelvollisia, niin varusmiehiä kuin reserviläisiäkin jo parikymmentä vuotta. Sen on koettu olevan toimiva järjestelmä niin joukkojen suorituskyvyn kuin hengenkin osalta. Joukkotuotanto on myös joustava järjestelmä, jossa asevelvollisten erityisosaaminen ja kompetenssi saadaan täysimääräisesti hyödynnettyä.[102]

[102] Envall, 2009, s. 65–66.

3 YLEISEEN ASEVELVOLLISUUTEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Yleisestä asevelvollisuudesta käytävään keskusteluun liittyy Suomessa lähes poikkeuksetta väittämiä, jotka hyvin usein hyväksytään olemassa olevina tosiasioina. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään sen sijaan löytämään tai paljastamaan totuuksia.[103] Tässä luvussa käsitellyt tekijät ovat sodan kuvan muutos, miesten syntyvyyden väitetty pienenemeninen ja maanpuolustustahto. Kuvassa 4 on esitelty tässä luvussa tutkitut ilmiöt ja niiden suhde yleiseen asevelvollisuuteen.

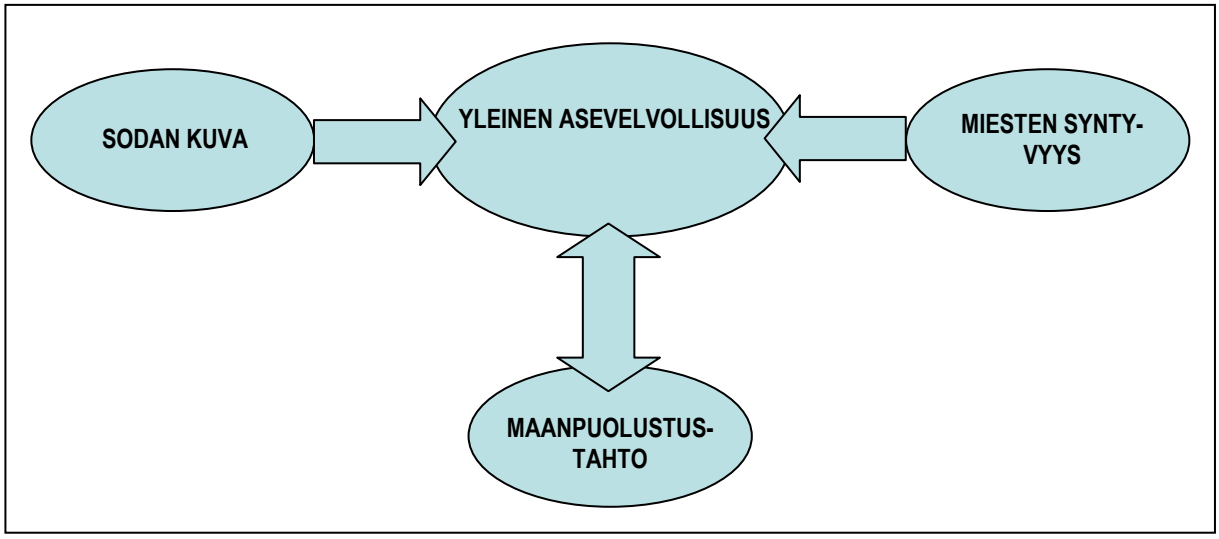

KUVA 4. Yleiseen asevelvollisuuteen vaikuttavat tekijät

Muuttunut sodan kuva ja uhkakuva on ollut peruste asevelvollisuudesta luopumiselle useassa maassa. Tarkastelen asiaa ensin yleisellä tasolla ja kuvaan niitä ilmiöitä, mitä nykyaikaiseen sodan kuvaan on tutkimuksissa liitetty. Alaluvun lopuksi päädyn Suomen ratkaisuun ja sen perusteluihin.

Miesten syntyvyyden väitettyä pienentymistä olen lähestynyt tilastotiedoilla elävänä syntyneistä pojista. Tarkastelu alkaa vuodesta 1970 ja päätyy vuoteen 2010.

Maanpuolustustahdon osalta olen tutkinut yhtäältä maanpuolustustahdon merkitystä yleiselle asevelvollisuudelle ja toisaalta yleisen asevelvollisuuden merkitystä maanpuolustustahdolle.

[103] Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2003, s. 152.

Näkökulman laajentamiseksi olen myös tutkinut Ruotsissa tapahtuneen asevelvollisuudesta luopumisen vaikutuksia maanpuolustustahdolle.

3.1 Sodan kuvan muutos

Sota on kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan määritelty tilanteeksi, jossa: *”Suomi on joutunut vieraan valtion sotilaallisen voimankäytön tai vaikutuksiltaan siihen verrattavien terroritoimenpiteiden kohteeksi ja jossa valtiollisen itsenäisyyden turvaaminen ja oikeusjärjestyksen ylläpitäminen vaativat puolustustilalain toimivaltuuksien käyttöä.”* [104]

Sodan kuva on määritelty Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikan laitoksen julkaisussa vuodelta 2000 seuraavalla tavalla: *”Sodan kuva on sodan alakäsite. Sodan kuva on kokonaisvaltainen näkemys siitä, miten aseellista voimaa tulevaisuuden konflikteissa käytetään, mihin se kohdistuu ja miten se vaikuttaa koko yhteiskuntaan.”* [105]

”Clausewitziläisen” näkemyksen mukaan sota on politiikan jatkamista toisin keinoin. Perinteisessä ajattelussa sota on nähty laajoina valtioiden välisinä taisteluina, jossa mies- ja asejärjestelmämääräisesti vahvempi voittaa. Toisen maailmansodan ja etenkin kylmän sodan päättymisen jälkeen useissa Länsi-Euroopan maissa on luovuttu tästä perinteisestä käsityksestä. Laajamittaisen sodan uhka on koettu niin pieneksi, että se on johtanut useimmissa maissa asevoimien rajuihin supistuksiin ja asevelvollisuudesta luopumiseen. Tilalle ovat tulleet entistä enemmän ammattiarmeijat.[106] Suomessa ei kuitenkaan toistaiseksi ole tehty radikaaleja muutoksia yleiseen asevelvollisuuteen muiden maiden esimerkkiä noudattaen.[107]

Valtaosa Euroopan asevoimista oli kylmän sodan päättyessä teollisuusyhteiskunnan tai jopa maatalousyhteiskunnan armeijoita. Uhkakuvana pidettiin taistelua samankaltaista ja samalla tavalla varustettua vastustajaa vastaan.[108] Yhteiskunta kuitenkin kehittyy huimaa vauhtia.

---

[104] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 104.
[105] Iskanius, M., Kääriäinen, J.: Taistelun kuva – suomalainen näkemys, artikkeli teoksessa Saarelainen, J., Metteri, J. (toim.): *Sodan ja taistelun kuva*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Taktiikan asiatietoa No 3/2000, Edita Oy, Helsinki 2000, s. 106.
[106] Ammattiarmeijalla tarkoitetaan järjestelmää, jossa henkilöstö rekrytoidaan vapaaehtoisista siviileistä. Heille maksetaan palkkaa palveluksestaan. Ammattiarmeija on samankokoinen niin sodan kuin rauhan aikana.
[107] Nokkala, A.: Ammattilaisten sota – länsimaisen sodasta vieraantumisen tulos?, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 135; Raitasalo, J. Sipilä, J.: Muuttuva sodan kuva, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 330.
[108] Raitasalo, J.: Sodankäynnin vallankumous – realistinen visio vai virhearvio, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 43.

Asevoimia tulisi pystyä kehittämään vastaamaan näitä tarpeita. Kehitys on alkanut ehkä vahvimmin Yhdysvalloissa, jossa asevoimia on kehitetty yhä teknologiapainotteisemmiksi kylmän sodan päättymisen jälkeen. Kehitys jatkuu edelleen. Presidentti Barack Obaman tammikuussa 2012 julkistamat Yhdysvaltojen asevoimien uudistukset painottavat miesmäärän vähentämistä, teknologian ja kybervalmiuksien kehittämistä sekä erikoisjoukkojen merkitystä. Asevoimista halutaan siis muokata entistä pienemmät ja tehokkaammat, hyödyntäen teknologista huippuosaamista. Suurvalloilla tähän on mahdollisuus ja resurssit rajuista supistuksista huolimatta. Pienten valtioiden, kuten Suomen, ongelmana on resurssien puute. Teknologia-armeijan kehittäminen on äärimmäisen kallista. Kenraali Ari Puheloinen totesi maanpuolustuskurssien avajaispuheessaan, että *”puolustusvoimat ei tule ehdottamaan huippuunsa varustettua pientä teknoarmeijaa - sellaiseen ei todellakaan ole varaa.”*[109] Asevelvollisuuteen perustuvissa asevoimissa teknologia-armeijan ongelmana voidaan nähdä myös se, että järjestelmät ovat usein hyvin monimutkaisia käyttää ja vaativat harjaantumista ja erikoisosaamista - eli ammattisotilaan. Huolimatta teknologian kehittymisestä myös perinteiselle asevoimalle on tarvetta. Teknisillä ratkaisuilla ei pysty vastaamaan kaikkiin haasteisiin, jos vastustaja käyttää perinteistä sotilaallista voimaa. Pienet valtiot joutuvat luomaan painopisteen asevoimien kehittämisessä resurssiensa ja uhkakuviensa mukaisesti.

Toisen maailmansodan ja kylmän sodan päättymisen jälkeen Euroopassa on jossain määrin vieraannuttu sodasta. Balkanilla käytyä sotaa lukuun ottamatta Euroopassa ei ole sodittu vuosikymmeniin. Varsinkin niissä maissa, joissa ei ole asevelvollisuutta, kosketus asevoimiin ja niiden käyttöön saattaa olla valtaosalla hyvin etäistä.[110] Sodat käydään kaukana kotoa. Sota ei fyysisesti kosketa kuin pientä osaa maiden väestöstä. Eri tarkoitusperien ohjaamana, suurvaltojen johdolla, sodat on viime aikoina käyty lähinnä Aasiassa ja Lähi-idässä. Sota on muuttunut edustukselliseksi. Sotaan osallistuvat maat edustavat konfliktissa omia arvojaan ja pienetkin maat voivat ja ehkä joutuvat osallistumaan sotaan koalition osana saadakseen oman maan lippunsa näkyviin niiden asioiden eteenpäin viemisessä, joista on yhteisesti sovittu.[111]

Asevoimissa ulkoistaminen on ollut nouseva trendi viime aikoina. Ulkoistamisella on haettu parempaa kustannustehokkuutta ja mahdollisuutta keskittyä ydintoimintoihin.[112] Tukipalveluja ostetaan yhä enemmän yksityisiltä palveluntuottajilta. Myös Suomen puolustus-

---

[109] Puheloinen, A.: *Puhe 199. maanpuolustuskurssin avajaisissa Helsingissä 7.11.2011*.
[110] Nokkala, A.: Ammattilaisten sota, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 147.
[111] Nokkala, A.: Ammattilaisten sota, artikkeli teoksessa artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 148.
[112] Asevoimien ydintoiminnoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä sotilaallisia tehtäviä.

voimissa on ulkoistamista tapahtunut muun muassa kunnossapidon ja ruokahuollon aloilla. Maavoimien materiaalin kunnossapidosta vastaava Millog Oy aloitti toimintansa vuonna 2009.[113] Puolustusvoimien ruokahuollosta niin normaali- kuin poikkeusoloissa vastaava Leijona Catering Oy aloitti toimintansa 1.1.2012.[114]

Mielenkiintoinen piirre kylmän sodan päättymisen jälkeen on myös asevoimien ydintoimintojen ulkoistaminen. Yksityisiä sotilaallisia palveluja tuottavia turvallisuusalan yrityksiä on markkinoilla yhä enemmän. Tällaisten yritysten syntyyn on vaikuttanut osaltaan asevoimien supistaminen. Organisaatiot ovat voineet palkata valmiiksi koulutettuja entisiä sotilaita heidän jouduttua irtisanotuksi asevoimista. Yksityiset yritykset pystyvät tarjoamaan varsin kilpailukykyisen palkan, mikä on aiheuttanut varsinkin suurvaltojen erikoisjoukoille haasteita myös palveluksessa olevan henkilöstön hakeutuessa yksityiselle sektorille.[115]

Yksityiset yritykset tullevat muokkaamaan sodan kuvaa jatkossa yhä vaikeammin hahmotettavaksi. Operaatioalueella on varsin kirjava joukko toimijoita, joita voi olla vaikea erottaa toisistaan. Perinteinen valtio vastaan valtio periaate on yhä kauempana vallitsevasta tilanteesta. Sotilaallisten toimien yksityistämisessä ei sinänsä ole kyse uudesta ilmiöstä vaan paluusta vanhaan. Palkka-armeijoita on käytetty päämäärien saavuttamiseen satojen vuosien ajan.[116]

Sodan kuvan muutoksesta huolimatta Suomen ratkaisu aina valtion ylimmän johdon linjauksista alkaen poikkeaa hyvin merkittävästi valtavirrasta. Suomessa luotetaan edelleen asevelvollisuuteen perustuvaan järjestelmään, jossa valmistaudutaan tarvittaessa koko valtion alueelliseen puolustamiseen. Teknologia-armeijaa Suomella ei ole eikä todennäköisesti tule. Edustuksellisen sodankäynnin voi Suomen osalta ajatella tapahtuvan osallistumalla kriisinhallintaoperaatioihin. Tosin miesmääräisesti osallistuminen on tällä hetkellä varsin vähäistä. Valmistaudutaanko Suomessa sodan kuvan muutoksen kannalta tarkasteltuna menneeseen sotaan ”talvisodan hengessä”? Osittain väite pitää varmasti paikkansa. On yleisesti todettu, että kyseinen ajattelutapa saattaa olla erittäin vaarallista valtion etujen turvaamisessa. Toisaalta Suomen ratkaisulle löytyy myös perusteita. Geopoliittinen asema Venäjän naapurimaana asettaa Suomen erityisasemaan, muutoksesta huolimatta. Venäjä on sotilaallinen suurvalta, joka on viime vuosina panostanut merkittävästi asevoimiensa varustamiseen. Venäjä on kuvattu

---

[113] *Puolustusvoimien vuosikertomus 2009*. Pääesikunta, Viestintäosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2010, s. 14.
[114] *Valtioneuvoston tiedote 002/2012*. Valtioneuvoston viestintäyksikkö, 2.1.2012.
[115] Sipilä, J.: Sodankäynnin yksityistäminen, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 179.
[116] Sipilä, J.: Sodankäynnin yksityistäminen, artikkeli teoksessa Raitasalo, Sipilä (toim.), 2008, s. 166.

myös valtiona, joka asevoimiensa avulla pyrkii säilyttämään vaikutusvaltansa ja suurvaltaidentiteettinsä.[117]

3.2 Miesten syntyvyys

Helmikuussa 2012 julkistetussa puolustusvoimauudistuksessa yhtenä keskeisenä perusteena sodan ajan joukkojen määrälliselle supistamiselle on miesten syntyvyyden pieneneminen.[118] Suomen sodan ajan joukkojen vahvuus on laskenut kylmän sodan päättymisen jälkeen merkittävästi. 1990-luvulla joukkojen vahvuus oli 540 000 sotilasta ja tällä hetkellä vahvuus on 350 000 sotilasta.[119] Puolustusvoimauudistuksen myötä vahvuus tulee olemaan vuodesta 2015 alkaen 230 000 sotilasta. Eurooppalaisessa vertailussa vahvuutta voidaan toki pitää edelleen melko suurena. Lukumääräisesti suurempia asevoimia löytyy ainoastaan harvoista maista kuten Kreikasta ja Turkista.[120]

Tilastokeskus pitää yllä ja julkaisee tilastotietoa suomalaisten syntyvyydestä. Tilastot ovat jaoteltu muun muassa sukupuolen perusteella. Elävänä syntyneiden poikien määrä on ollut 1970-luvulta lähtien keskimäärin seuraava:

- 1970-luku noin 32 200 poikaa
- 1980-luku noin 32 500 poikaa
- 1990-luku noin 31 900 poikaa
- 2000-luku noin 29 600 poikaa
- vuonna 2010 31 309 poikaa[121]

Vuonna 2006 poikien syntyvyys ylitti jälleen 30 000 rajan ja on sen jälkeen ollut tasaisessa nousussa. Tämän tilaston perusteella miesten syntyvyys on säilynyt melko stabiilina. Vuosituhannen alun pienen notkahduksen jälkeen syntyvyys on palautunut aiempien vuosikymmenten tasolle.

On esitetty, että miespuolisesta ikäluokasta noin 80 prosenttia suorittaa varusmiespalveluksen loppuun.[122] Väite pitää paikkansa 1980-luvun alkupuolella syntyneiden osalta, koska heidän

---

[117] Raitasalo, 2008, s. 96.
[118] Puheloinen, A.: *Puolustusvoimien ratkaisumallin tiedotustilaisuus valtioneuvoston linnassa 8.2.2012*.
[119] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 31.
[120] Puheloinen, A.: *Puhe 201. maanpuolustuskurssin avajaisissa Helsingissä 5.3.2012.*
[121] *Suomen virallinen tilasto (SVT): Syntyneet [verkkojulkaisu]*. ISSN=1798-2391. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu 16.1.2012] Saantitapa: http://www.stat.fi/meta/svt/.

osaltaan taulukot varusmiespalveluksen loppuun suorittamisesta ovat käytössä. Tällä hetkellä kutsuntaiässä olevien vuonna 1994 syntyneiden miesten taulukot varusmiespalveluksen loppuun suorittamisesta ovat käytettävissä vasta 2020-luvun puolessa välissä. Tämän hetkisten arvioiden mukaan tästä ikäluokasta vain noin kaksi kolmasosaa suorittaa varusmiespalveluksen loppuun. Syynä on palvelukseen määrättyjen osuuden pieneneminen ja palveluksen keskeyttäminen. Perusteena ovat terveydelliset ongelmat kuten sopeutumisongelmat ja persoonallisuushäiriöt sekä masennus ja ahdistuneisuus.[123]

Sodan ajan joukkojen vahvuuden pienentämisessä perusteena käytettyä miesten syntyvyyden pienentymistä voidaan siis tarkastella kriittisesti. Näiden tutkimuksien ja arvioiden mukaan suurempi ongelma on varusmiespalveluksen loppuun suorittavien miesten yhä pienempi osuus.

3.3 Maanpuolustustahto

Maanpuolustustahto on yksi Suomen sotilaallisen puolustuksen perusteista ja uskottavan puolustuskyvyn edellytys.[124] Kenttäohjesäännön yleisen osan mukaan: *”Puolustusjärjestelmän ja puolustusvoimien suorituskyvyn keskeinen perusta on kansalaisten maanpuolustustahto. Sen merkitystä korostaa puolustusjärjestelmän perustuminen yleiseen asevelvollisuuteen. Maanpuolustustahtoa tukevat suomalaiset arvot ja perinteet, uskottava sotilaallinen maanpuolustus ja sen kokeminen kansan yhteiseksi asiaksi sekä myönteiset henkilökohtaiset kokemukset puolustusvoimista ja asevelvollisuudesta. Kansalaisten maanpuolustustahto vaikuttaa olennaisesti yhteiskunnan kriisinkestävyyteen ja kokonaismaanpuolustuksen suorituskykyyn.”* [125] Maanpuolustustahtoa ja sitoutumista Suomen puolustukseen tulee Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 2009 mukaan kehittää myös vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia kehittämällä.[126]

Maanpuolustustahdon empiirisen tutkimisen aloitti Suomessa puolustusvoimain komentajana vuodesta 1983 vuoteen 1990 toiminut kenraali Jaakko Valtanen. Hän laati Sotakorkeakoulun diplomityönsä vuonna 1954 aiheesta: *”Maanpuolustushengen (-tahdon) kehittämisen ja yllä-*

---

[122] *Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006*, 2005, s. 180.
[123] Myllyniemi S. (toim.): *Puolustuskannalla, Nuorisobarometri 2010*. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 107, Nuorisoasiain neuvottelukunta, Julkaisuja 43, Yliopistopaino Oy, Helsinki 2010, s. 40; Tervonen, P.: Mietteitä Suomen puolustusvoimista, artikkeli *Sotilasaikakauslehdessä 9/2011*, s. 54.
[124] *Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko*, 2009, s. 68, 91
[125] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 31

pitämisen edellytykset ja mahdollisuudet erityisesti nuorison keskuudessa.” Valtanen käytti tutkimusmenetelminään otoksiin perustuvia haastatteluita ja kyselyitä. Kyseiset tutkimusmenetelmät olivat tuohon aikaan Suomessa ja erityisesti puolustusvoimissa varsin edistyksellisiä.[127]

Maanpuolustustahtoa on tutkittu maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) ja sitä edeltäneen henkisen maanpuolustuksen suunnittelukunnan (HMS) tutkimuksissa vuodesta 1970 alkaen kysymyksellä ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?”[128] Kuvassa 5 on esitetty maanpuolustustahdon kehitys vuodesta 1970 vuoteen 2010.

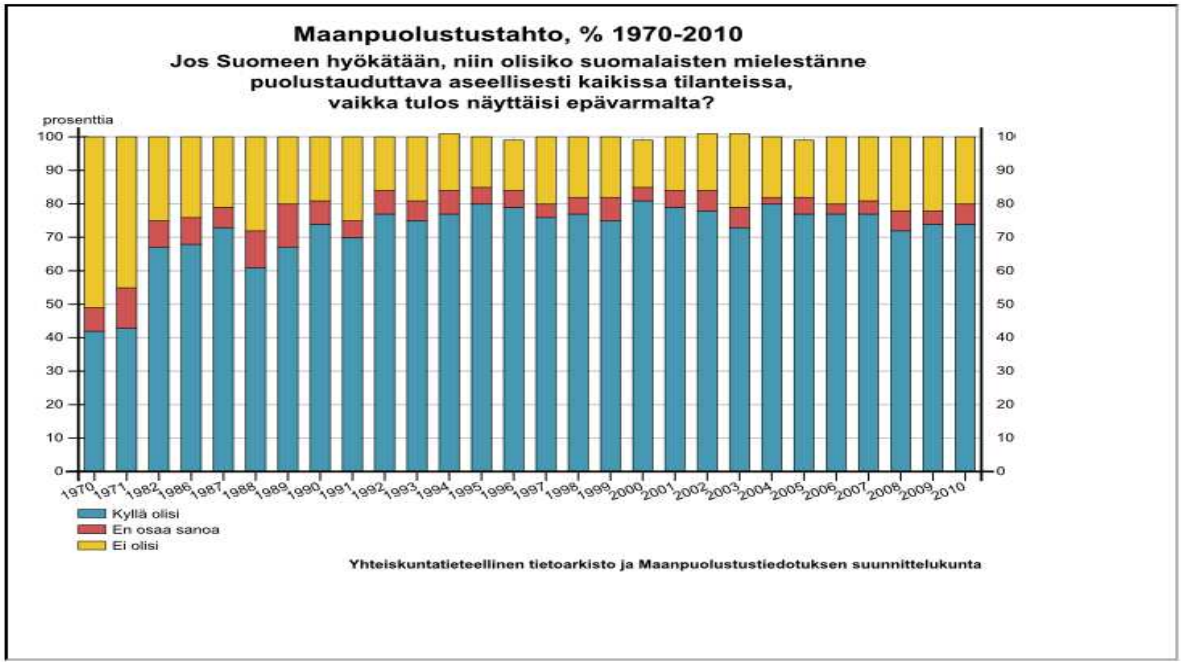

KUVA 5. Maanpuolustustahto[129]

Vuonna 2009 kolme neljäsosaa oli sitä mieltä, että Suomea on puolustettava aseellisesti, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta. Miehistä näin ajatteli noin 80 prosenttia ja naisista noin 70 prosenttia. Ikäryhmittäin korkein maanpuolustustahto on 50–79 -vuotiailla, noin 80 prosenttia, seuraavaksi korkein on 35–49 -vuotiailla, noin 75 prosenttia, 25–34 -vuotiailla noin 70 prosenttia ja matalin on nuorilla 15–24 -vuotiailla noin 65 prosenttia.[130] Maanpuolustustahto on

---

[126] *Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko*, 2009, s.69
[127] Leimu, H., Harinen, O. Sinkko, R.: *Maanpuolustustahdon tutkimusperinne Suomessa ja Ruotsissa*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Käyttäytymistieteiden laitos, Julkaisusarja 1, No 1/2008, Edita Prima Oy, Helsinki 2008, s. 31
[128] *Maanpuolustustahto*, viitattu 16.1.2012, http://www.findikaattori.fi/fi/77.
[129] *Maanpuolustustahto*, viitattu 16.1.2012, http://www.findikaattori.fi/fi/77.
[130] *Maanpuolustustahto*, viitattu 16.1.2012, http://www.findikaattori.fi/fi/77.

tutkimuksen mukaan kehittynyt vuoden 1970 42 prosentin kannatuksesta hyvin merkittävästi ja nykyistä tasoa voi puolustusvoimien kannalta pitää myönteisenä asiana.

Maanpuolustustahdolla ja yleisellä asevelvollisuudella on katsottu olevan selkeä yhteys toisiinsa.[131] Kuvassa 6 on esitetty varusmiesten maanpuolustustahto vuonna 2002 tehdyssä tutkimuksessa ja kuvassa 7 reserviläisten maanpuolustustahto puolustusvoimien pääsotaharjoituksissa tehdyissä tutkimuksissa 1990- ja 2000-luvuilla.

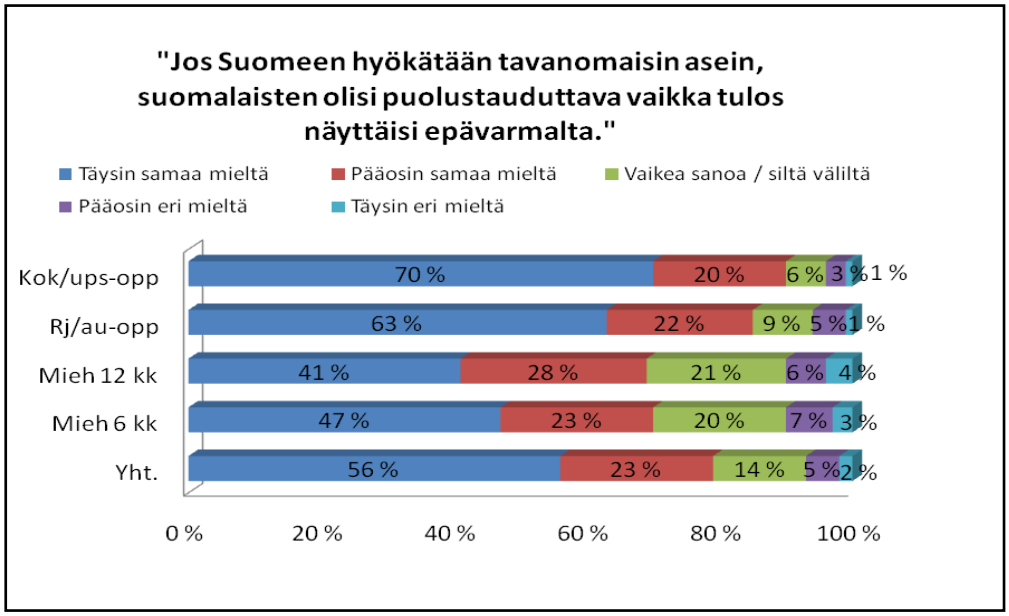

KUVA 6: Varusmiesten maanpuolustustahto[132]

Kertausharjoitus	Samaa mieltä	Vaikea sanoa	Eri mieltä
Harjoitus -90	79 %	13 %	8 %
Leijona -94	87 %	9 %	5 %
Kymi -96	85 %	11 %	4 %
Vaara 2000	87 %	9 %	3 %

KUVA 7: Reserviläisten maanpuolustustahto[133]

[131] *Kenttäohjesääntö Yleinen osa*, 2007, s. 31

[132] Sinkko, R.: *Katsaus suomalaisten maanpuolustustahtoon ja sen tilaan 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä – Empiirisiä tutkimustuloksia*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Julkaisusarja 3, Työpapereita No 2, Edita Prima Oy, Helsinki 2009, s. 7. Kuvan alkuperäislähde: Yleinen maanpuolustustahto varusmiesten arvotutkimus 2002:n mukaan (PVKK 2002).

[133] Sinkko, 2009, s. 6. Kuvan alkuperäislähde Reserviläisten yleinen maanpuolustustahto (”Jos Suomeen hyökätään tavanomaisin asein, suomalaisten olisi puolustauduttava vaikka tulos näyttäisi epävarmalta.”) Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskuksen eräissä PV:n pääsotaharjoituksissa tekemien tutkimusten mukaan.

Näiden tutkimusten mukaan asevelvollisilla, niin varusmiehillä kuin reserviläisillä, on vähintään yhtä hyvä tai korkeampi maanpuolustustahto kuin kansalaisilla yleensä. Jos otetaan tarkasteluvuodeksi vuosi 2002, niin varusmiehistä 79 prosenttia on sitä mieltä, että Suomea tulisi puolustaa aseellisesti epävarmassakin tilanteessa. Johtajakoulutukseen hakeutuneiden ja päässeiden maanpuolustustahto oli luonnollisesti vielä korkeampi. Samana vuonna maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan kaikille ikäryhmille teettämän kyselyn tulos oli 78 prosenttia. Reserviläisten erittäin korkeassa maanpuolustustahdossa on huomioitava, että kysely on teetetty vain kertausharjoitukseen osallistuneille. 2000-luvulla lykkäysprosentti on eri syistä johtuen ollut noin 20–30 prosenttia.[134]

Yleinen asevelvollisuus ei kuitenkaan ole välttämättä edellytys korkealle maanpuolustustahdolle kansalaisten keskuudessa. Näkökulman laajentamiseksi ja vertailukohdan saamiseksi olen tutkinut maanpuolustustahdon mittausperinnettä ja tuloksia Ruotsissa, joka on luopunut yleisestä asevelvollisuudesta.

Asevelvollisuuslaki muuttui Ruotsissa 1.7.2010 lukien. Uuden lain mukaan asepalvelus on vapaaehtoista niin miehille kuin naisille. Ruotsalaisessa järjestelmässä asevelvollisuutta ei sovelleta rauhan aikana, mutta poikkeusoloissa lakia on mahdollista soveltaa niin, että palvelukseen määrätään sekä miehet että naiset. 2000-luvun vaihteeseen asti Ruotsissa koulutettiin noin 25 000 varusmiestä vuodessa. Vuodesta 2004 alkaen varusmiehiä koulutettiin enää noin 4500–8000 vuodessa.[135] Perusteena järjestelmän muuttamiseen oli uhkakuvien muuttuminen. Asevelvollisuusjärjestelmän katsottiin vastaavan edellispäivän haasteisiin.[136]

Ruotsissa vastaavia mielipidemittauksia maanpuolustustahdosta on julkaissut vuoden 2009 alusta alkaen Myndigheten för samhällsskyd och beredskap (MSB). Sen edeltäjät olivat Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) ja Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar (BN). Mielipidemittaukset on aloitettu vuonna 1952. Kuvassa 8 on esitetty ruotsalaisten maanpuolustustahto vuosien 1990–2009 välisenä aikana.

---

[134] Sinkko, 2009, s. 7
[135] *Suomalainen asevelvollisuus*, 2010, s. 155–156
[136] *Ruotuväki 19/2010*, s. 4

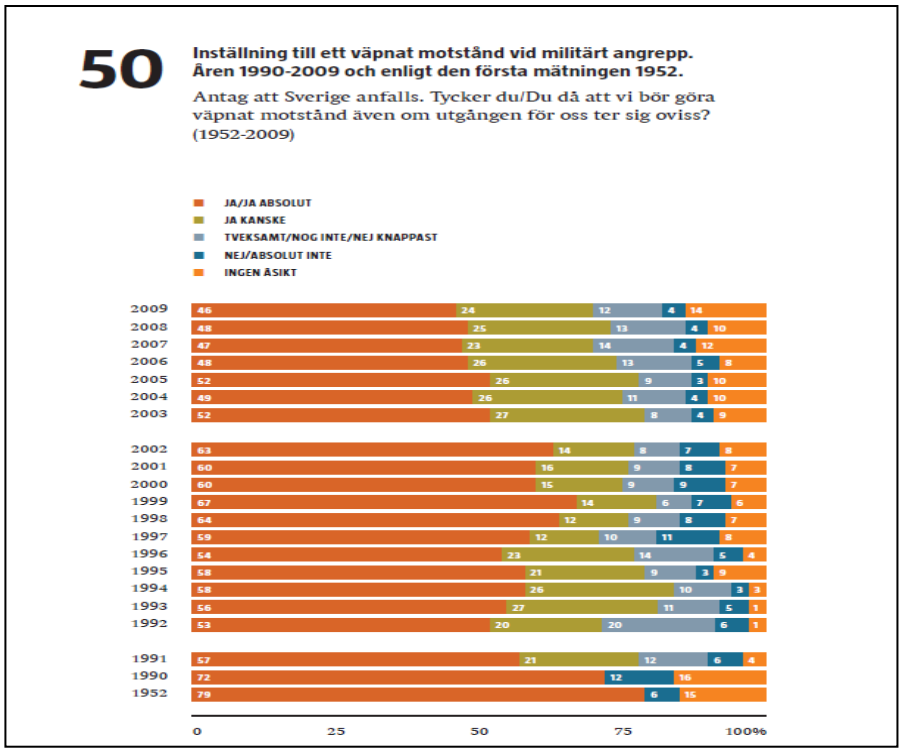

Kuva 8. Maanpuolustustahto Ruotsissa[137]

On tietysti vaikea ennustaa millainen suomalaisten maanpuolustustahto olisi, ellei Suomessa olisi yleistä asevelvollisuutta. Ruotsissa maanpuolustustahto ei kuitenkaan ole romahtanut 2000-luvulla, huolimatta asevelvollisuusjärjestelmän asteittaisesta lakkauttamisesta.

[137] Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: *Opinioner 2009*, Om allmänhetens syn på samhällsskyd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar. Danagårds Grafiska, Stockholm 2009, s. 186

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää yleisen asevelvollisuuden merkitys sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta. Asetettua tavoitetta lähestyttiin kuvaamalla sotilaallisen maanpuolustuksen keskeiset osa-alueet ja yleisen asevelvollisuuden rooli tuottamassa osaamista ja henkilöstöä sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Lisäksi tässä tutkimuksessa tarkasteltiin yleisestä asevelvollisuudesta käytävään keskusteluun liittyvistä ilmiöstä sodan kuvan muutosta, miesten syntyvyyden pienenemistä ja maanpuolustustahtoa.

4.1 Tutkimustulokset

Sotilaallinen maanpuolustus perustuu yleisen asevelvollisuuden pohjalta rakennettuun valtakunnalliseen puolustusjärjestelmään, joka mahdollistaa toiminnan koko valtakunnan alueella. Suomen puolustusratkaisu perustuu uskottavaan kansalliseen puolustuskykyyn. Uskottavan puolustuskyvyn edellytys on maanpuolustustahto, jonka merkitystä korostaa puolustusjärjestelmän perustuminen yleiseen asevelvollisuuteen. Yksi tutkituista ilmiöistä oli suomalaisten maanpuolustustahto. Tulosten perusteella kansalaisten maanpuolustustahto on Suomessa edelleen erittäin korkealla tasolla. Varusmiehillä ja reserviläisillä on tulosten mukaan vielä keskimääräisesti parempi maanpuolustustahto. Tulosten mukaan yleinen asevelvollisuus ei kuitenkaan ole ehdoton edellytys korkealle maanpuolustustahdolle. Ruotsissa maanpuolustustahtoa on mitattu samanlaisella menetelmällä kuin Suomessakin. Asevelvollisuudesta luopumisesta huolimatta kansalaisten maanpuolustustahto on Ruotsissa edelleen korkealla tasolla.

Puolustusjärjestelmä on mitoitettu niin, että tavanomaisin asein toteutettava maamme alueiden valtaamiseen tähtäävä sotilaallisen voiman käyttö kyetään torjumaan. Puolustussuunnittelun painopiste on strategisen iskun ennalta ehkäisyssä ja torjunnassa. Puolustusratkaisu ja puolustusjärjestelmän mitoitus perustuvat uhkakuviin. Yksi tutkimuksessa tarkastelluista ilmiöistä oli sodan kuvan muutos. Tutkimuksen tulosten perusteella Suomen puolustusratkaisu ja puolustusjärjestelmän mitoitus poikkeavat merkittävästi yleisestä länsieurooppalaisesta kehityksestä kylmän sodan päättymisen jälkeen. Yleinen kehitys on ollut, että laajamittainen sota toisen valtion kanssa koetaan yhä vieraammaksi. Uhkakuvan muutoksesta johtuen asevoimia on supistettu merkittävästi, yleisestä asevelvollisuudesta on asteittain luovuttu ja asevoimia on kehitetty kansainväliseen kriisinhallintaan kykeneviksi. Muun muassa Ruotsissa ja Tanskassa

puolustusvoimien päätehtävä on kansainvälisen kriisinhallintakyvyn kehittäminen. Suomessa kuitenkin sodan kuva eli se, miten aseellista voimaa tulevaisuuden konflikteissa käytetään, nähdään eri tavalla. Ainakin, jos sitä tarkastellaan puolustusvoimien päätehtävän kannalta, joka on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Yhtenä tässä tutkimuksessa esiin tulleena selittäjänä on Suomen geopoliittinen asema. Tämä tutkimus ei ota kantaa siihen, onko näkemys oikea tai väärä. Tämä tutkimus vastaa siihen, että niin kauan kuin sodan ajan joukkojen mitoituksen perusteena on alueiden valtaamiseen tähtäävän hyökkäyksen torjuminen ja koko maan puolustaminen, tarvitaan lukumääräisesti suurta sodan ajan joukkoa.

Sodan ajan joukkojen vahvuus on vuodesta 2008 alkaen ollut 350 000 sotilasta ja puolustusvoimauudistuksen vuodesta 2015 alkaen vahvuus on 230 000 sotilasta. Yhtenä keskeisenä perusteena sodan ajan joukkojen supistamiselle on esitetty miesten syntyvyyden pienenemistä. Tulosten perusteella syntyvyyden pieneneminen ei ole aiheuttanut varusmiespalveluksen loppuun suorittaneiden määrän pienenemistä. Syynä on palvelukseen määrättyjen osuuden pieneneminen ja palveluksen keskeyttäminen. Perusteena ovat terveydelliset ongelmat kuten sopeutumisongelmat ja persoonallisuushäiriöt sekä masennus ja ahdistuneisuus.

Asevelvollisten osuus on sodan ajan joukkojen vahvuudesta hyvin merkittävä. Asevelvollisia on koulutettu sodan ajan joukkoihin joukkotuotantomenetelmällä vuodesta 1993 alkaen. Tulosten mukaan noin perusyksikön suuruinen joukko harjaantuu viimeistään joukkokoulutuskaudella toimimaan kyseiselle joukolle kuuluvalla kalustolla ja muodostaa suorituskykyisen ja yhtenäisen sodan ajan joukon, joka on koulutettu heidän ensimmäiseen sodan ajan tehtäväänsä. Haasteena on tulosten mukaan ensimmäisen tehtävän jälkeinen jatkosijoittaminen. Asevelvollisuuteen tulisi integroida kertausharjoitusjärjestelmä, jossa osaaminen varmistetaan myös ensimmäisen tehtävän jälkeen.

Puolustusvoimien tehtävien kannalta tarkasteltuna asevelvolliset koulutetaan varusmiespalveluksessa päätehtävän eli Suomen sotilaallisen puolustamisen tarpeisiin. Tulosten mukaan varusmiespalveluksessa kyetään kouluttamaan sellainen suorituskyky, joka palvelee puolustusvoimien tarvetta. Puolustuksen suunnittelun painopiste on strategisen iskun ennalta ehkäisy ja torjunta. Se asettaa tulosten perusteella asevelvollisuuteen pohjautuvalle järjestelmälle erittäin suuren haasteen. Etenkin maavoimien valmius on rauhan aikana hyvin matala. Strateginen isku voi alkaa ilman ennakkovaroitusta ja näkyviä valmisteluja. Mikäli ennakkovaroitusta ei ole saatu, saattaa vihollisella olla kyky vaikuttaa joukkoihin, kun ne ovat haavoittuvimmillaan eli perustettaessa.

Puolustusvoimien päätehtävän mukainen koulutus antaa perusteet käyttää asevelvollisia myös muissa puolustusvoimien tehtävissä eli muiden viranomaisten tukemisessa ja kansainvälisessä sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Tulosten perusteella muiden viranomaisten tukemisessa asevelvolliset ovat käyttökelpoinen voimavara tavanomaisessa virka-avussa tilanteissa, jotka vaativat lukumääräisesti suurta joukkoa. Vuositasolla puolustusvoimat antaa virka-apua noin 400–500 kertaa. Tyypillisiä asevelvollisten suorittamia tehtäviä ovat muun muassa alueiden eristäminen, kadonneiden henkilöiden etsiminen ja liikenteenohjaus. Kansainvälisissä sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä asevelvollisten osuus on ollut noin 80–90 prosenttia operaatioihin osallistuneiden kokonaismäärästä. Asevelvollisuusjärjestelmän ja vapaaehtoisen rekrytoinnin etuina on tulosten perusteella joukon erittäin hyvä motivaatio ja me-henki sekä mahdollisuus hyödyntää siviilissä hankittua osaamista ja kokemusta. Etenkin perinteisissä rauhanturvaamisoperaatioissa siviiliosaamisesta on ollut suurta hyötyä. Tulosten perusteella asevelvollisten osaamisessa on puutteita kaikkein vaativimmissa operaatioissa sotilaallisen ammattitaidon osalta.

4.2 Luotettavuus

Laadulliseen tutkimukseen kuuluu olennaisena osana sen luotettavuuden arviointi. Tutkimus tulisi olla myös toistettavissa samoja menetelmiä käyttämällä. Tämä työ oli aihetta kartoittava laadullinen tutkimus, jossa tutkimusmenetelmänä oli lähdeaineiston sisällönanalyysi. Samoihin lähteisiin perehtymällä tutkimustulokset tulisivat olemaan samanlaisia. Luotettavuutta olisi voinut parantaa käyttämällä myös muita tutkimusmenetelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan menetelmiä, joissa tutkittavan ääni pääsee esille. Tällainen menetelmä on esimerkiksi haastattelu. Mikäli aikaa työn tekemiseen olisi enemmän, voisi haastatteluiden suorittaminen tuoda lisäarvoa tälle työlle. Haasteena työn tekemisessä oli objektiivisuuden säilyttäminen, koska tutkijan oma kokemus aihepiiristä on hyvin vahva ja ajoittain ohjasi ajatuksia. Tutkimuksen aikana tuli myös ajoittain eteen tilanteita, jossa tutkija syventyi sinänsä mielenkiintoisiin aiheisiin, mutta tutkimuskysymysten kannalta ne eivät olleet merkittäviä.

4.3 Jatkotutkimus

Tutkimuksen aikana tuli esiin uusia kysymyksiä, joihin tämän työn rajaukset eivät antaneet mahdollisuutta vastata. Tulosten perusteella maavoimien rauhan ajan valmius on erittäin matala. Strategisen iskun ennalta ehkäisy ja torjunta muodostuvat haasteeksi, mikäli vastustaja suorittaa iskun ilman ennakkovaroitusta ja näkyviä valmisteluja. Syventävä tutkimus voisi

koskea aihetta, jossa sotilaallinen maanpuolustus perustuisi edelleen pääosin yleisen asevelvollisuuden pohjalta rakennettuun järjestelmään, mutta puolustusvoimille ja etenkin maavoimille luotaisiin kyky vastata nopeasti eskaloituviin kriiseihin.

LÄHTEET

Asevelvollisuuslaki 28.12.2007/1438.

Envall, O.: Joukkotuotanto sodan ajan joukkojen koulutusmenetelmänä. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, No 1/2009, Edita Prima Oy, Helsinki 2009.

Forss, S., Kiianlinna, L., Inkinen, P., Hult, H.: Venäjän sotilaspoliittinen kehitys ja Suomi. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 2, Tutkimusselosteita No 47, Edita Prima Oy, Helsinki 2011.

Hakanen, A.: Yleisen asevelvollisuuden myönteiset vaikutukset asevelvolliselle ja yhteiskunnalle. Maanpuolustuskorkeakoulu, Esiupseerikurssi 63, Tutkielma, 2011.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P.: Tutki ja kirjoita. Dark Oy, Vantaa 2003.

Huhtinen, A-M (toim.): Sotilasjohtamisen tutkimuksen tieteenfilosofiset perusteet ja menetelmät. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos, Julkaisusarja 2, Artikkelikokoelmat No 9, Hakapaino Oy, 2002.

Hurme, E.: Yleinen asevelvollisuus vs. ammattiarmeija, kehitys Länsi-Euroopan maissa ja vaikutus kriisinhallintakykyyn. Maanpuolustuskorkeakoulu, Esiupseerikurssi 56, Tutkielma, 2003.

Hägglund, G.: Leijona ja kyyhky. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu 2006.

Hägglund, G.: Suomen puolustus. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2001.

Jämsä, M.: Asepalvelus muuttuvassa turvallisuuden toimintaympäristössä - vaihtoehto asepalvelukselle. Maanpuolustuskorkeakoulu, Yleisesikuntaupseerikurssi 50, Diplomityö, 2003.

Kenttäohjesääntö Yleinen osa. Puolustusjärjestelmän toiminnan perusteet. Pääesikunnan suunnitteluosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2007.

Laki puolustusvoimista 11.5.2007/551.

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta 31.3.2006/211.

Leimu, H., Harinen, O. Sinkko, R.: Maanpuolustustahdon tutkimusperinne Suomessa ja Ruotsissa. Maanpuolustuskorkeakoulu, Käyttäytymistieteiden laitos, Julkaisusarja 1, No 1/2008, Edita Prima Oy, Helsinki 2008.

Limnéll, J.: Suomen uhkakuvapolitiikka 2000-luvun alussa. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 29, Edita Prima Oy, Helsinki 2009.

Limnéll. J., Raitasalo, J.: Selonteko 2009 – turvallisuuden uudelleenarviointia. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 4, Työpapereita No 29, Edita Prima Oy, Helsinki 2009.

Myllyniemi S. (toim.): Puolustuskannalla, Nuorisobarometri 2010. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 107, Nuorisoasiain neuvottelukunta, Julkaisuja 43, Yliopistopaino Oy, Helsinki 2010.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Opinioner 2009, Om allmänhetens syn på samhällsskyd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar. Danagårds Grafiska, Stockholm 2009.

Ohje Maanpuolustuskorkeakoulussa laadittavista opinnäytetöistä, Helsinki 2008.

Puheloinen, A.: Puhe 199. maanpuolustuskurssin avajaisissa Helsingissä 7.11.2011.

Puheloinen, A.: Puhe 201. maanpuolustuskurssin avajaisissa Helsingissä 5.3.2012.

Puheloinen, A.: Puolustusvoimien ratkaisumallin tiedotustilaisuus valtioneuvoston linnassa 8.2.2012.

Puolustusvoimien henkilöstöstrategia 2005. Pääesikunta, Henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2005.

Puolustusvoimien henkilöstötilinpäätös 2010. Pääesikunta, Henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2011.

Puolustusvoimien vuosikertomus 2009. Pääesikunta, Viestintäosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2010.

Puolustusvoimien vuosikertomus 2010. Pääesikunta, Viestintäosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2011.

Raitasalo, J. ja Sipilä J. (toim.): Sota – teoria ja todellisuus, Näkökulmia sodan muutokseen. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 24, Edita Prima Oy, Helsinki 2008.

Raitasalo, J.: Turvallisuusympäristön muutos ja Suomen puolustus. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 23, Edita Prima Oy, Helsinki 2008.

Ruotuväki 19/20.

Saarelainen, J., Metteri, J. (toim.).: Sodan ja taistelun kuva. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Taktiikan asiatietoa No 3/2000, Edita Oy, Helsinki 2000.

Salminen, T.: Alokaskausi – asevelvollisuuden vaikuttavin jakso. Maanpuolustuskorkeakoulu, Yleisesikuntaupseerikurssi 55, Diplomityö, 2011.

Sinkko, R.: Katsaus suomalaisten maanpuolustustahtoon ja sen tilaan 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä – Empiirisiä tutkimustuloksia. Maanpuolustuskorkeakoulu, Julkaisusarja 3, Työpapereita No 2, Edita Prima Oy, Helsinki 2009.

Sotilasaikakauslehti 4/2011.

Sotilasaikakauslehti 9/2011.

Suomalainen asevelvollisuus. Puolustusministeriö, Painoyhtymä 2010.

Suomalainen sotilas Jääkäristä rauhanturvaajaan. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2009.

Suomen puolustuslaitos 1918–1939. Sotatieteen laitoksen julkaisuja XXIV, Sotahistorian toimisto, WSOY:n graafiset laitokset, Porvoo 1988.

Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotahistorian laitos, WS Bookwell Oy, Porvoo 2001.

Taskutietoa maanpuolustuksesta 2009. Pääesikunta, Viestintäosasto, Edita Prima Oy, Helsinki 2009.

Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006, Maan ja kansalaisten turvallisuus - yhteiskunnan toiminnan turvaaminen. Maanpuolustuskorkeakoulu, Edita Prima Oy, Helsinki 2005.

Tuomi J., Sarajärvi A.: Laadullinen tutkimus ja sisällöanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004.

Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2009. Valtioneuvosto, 23.1.2009.

Valtioneuvoston tiedote 002/2012. Valtioneuvoston viestintäyksikkö 2.1.2012.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010, Puolustusministeriö, Vammalan kirjapaino, 2011.

VERKKOLÄHTEET

Findikaattorin internet-sivut, www.findikaattori.fi.

Helsingin Sanomien internet-sivut, www.hs.fi.

MTV3:n internet-sivut, www.mtv3.fi.

Puolustusvoimien internet-sivut, www.puolustusvoimat.fi.

Tilastokeskuksen internet-sivut, www.stat.fi.